

**Cirkevné organizácie
pôsobiace v problematike marginalizovaných skupín na území
Košického samosprávneho kraja**

Medzi poskytovateľmi sociálnych služieb majú svoje pevné miesto i cirkvi a náboženské spoločnosti (ďalej len NS) . Vyplýva to predovšetkým z ich vieroučného postoja, že pomáhať druhým je povolaním každého veriaceho človeka i celého náboženského spoločenstva. Sociálno – charitatívna úloha cirkví a NS je okrem iného zakotvená aj v zákone č. 308/1991 Z.b. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, v Zmluve medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami z roku 2002 (č. 250/2002 Z. z.) či v medzinárodnej Základnej zmluve medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou (č.326/2001 Z. z.). O tom, ako prakticky sa táto charitatívno-sociálna činnosť v jednotlivých cirkvách a NS uskutočňuje nám poskytnú nasledujúce kapitoly.

Nie všetky z registrovaných cirkví a náboženských spoločností v SR pôsobia na území KSK. Činnosť mnohých organizácií presahuje do Prešovského samosprávneho kraja. (ďalej len PSK). Spomedzi tých čo tu pôsobia sme uviedli len tie, ktoré charitatívno-sociálnu činnosť vykonávajú alebo na nej participujú. V audite sme ich zoradili podľa objemu sociálnych aktivít.

1 Rímskokatolícka cirkev

Na území KSK má Rímskokatolícka cirkev najväčší počet členov. Z toho vyplýva, že je v sociálnej oblasti aj najviac aktívna. Na teritóriu obidvoch vyšších územných celkov sú tri organizačné cirkevné jednotky a to Košická arcidiecéza, Spišská diecéza a Rožňavská diecéza. Ťažisko charitatívno-sociálnej činnosti majú na starosti predovšetkým charitatívne inštitúcie týchto cirkevných jednotiek. Je to Arcidiecézna charita Košice, Spišská katolícka charita a Rožňavská diecézna charita. .

Arcidiecézna charita v Košiciach

Arcidiecézna charita v Košiciach pôsobí od roku 1992 v oblasti sociálnych, zdravotníckych, humanitárnych a vzdelávacích služieb. Pomáha občanom bez ohľadu na rasu, národnosť, politické zmýšľanie či vierovyznanie. Prví klienti charity boli moslimskí utečenci z Bosny. V súčasnosti charita zamestnáva 280 zamestnancov a spolupracuje s viac ako 800 dobrovoľníkmi. Jej ústredie je v Košiciach na Hlavnej ulici č. 28. Svoje služby poskytuje v stacionárnych zariadeniach, ambulantné služby a terénne služby. Jej aktivity sú financované predovšetkým zo štátnych dotácií, z rozpočtov vyšších územných celkov a miest. Súčasťou príjmov sú dary od veriacich a sponzorov. Pravidelne na jar a v jeseni sa konajú v celej arcidiecéze zbierky na charitu, prípadne sa zbierky organizujú podľa aktuálnej potreby. Charita organizuje pomoc aj pre núdznych mimo územia SR. (Pastiersky list arcibiskupa mons. Alojza Tkáča, 2006)

Arcidiecézna charita pôsobí na území košického a prešovského samosprávneho kraja. Náplňou jej činnosti sú sociálne služby, zdravotnícke služby a ďalšie aktivity. Sociálne služby sa vykonávajú buď ambulantne, alebo stacionárne. Medzi ambulantné sociálne služby patria charitatívno-sociálne centrá, charitatívna služba v rodinách, t. j. opatrovateľská služba a rómske komunitné centrá. Domovy dôchodcov, domovy sociálnych služieb, charitný dom pre mládež, krízové centrum a útulok sú stacionárnymi sociálnymi službami.

Zdravotnícke služby sa poskytujú v agentúrach domácej ošetrovateľskej starostlivosti a v hospici Matky Terezy.

Ďalšími aktivitami sú časopis Nota Bene, t. j. organizovanie jeho predaja, farské charity, verejná zbierka „Otvor svoje srdce“ a predajňa Caritas Sečovce.

Služby v stacionárnych zariadeniach

V stacionárnych zariadeniach sa klienti zdržiavajú niekoľko mesiacov alebo aj natrvalo. Títo klienti potrebujú nepretržitú pomoc alebo stálu službu. Služby v týchto zariadeniach sa poskytujú podľa zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, prípadne podľa zákona o zdravotnom poistení. V súčasnosti košická charita spravuje deväť takýchto zariadení, ktoré sú rozmiestnené v rozličných častiach arcidiecézy.

- **Dom pokojnej staroby biskupa Augustína Fischera-Colbrieho v Košiciach**

Uvedené zariadenie je v správe ADCH od roku 2004 a je v ňom momentálne umiestnených 87 klientov. V tomto dome sa poskytujú služby starým, chorým a opusteným ľuďom. Je v ňom zabezpečená komplexná zdravotná, sociálna i duchovná starostlivosť. Súčasťou budovy je aj kaplnka, v ktorej sa denne slúžia sv. omše, na ktorých sa okrem obyvateľov domova zúčastňujú aj veriaci z blízkeho okolia, čím sa odbúrava aj izolovanosť obyvateľov DPS. Klientom sa poskytuje možnosť sebarealizácie prostredníctvom ergoterapie a pracovnej terapie. Pravidelne sa v ňom uskutočňujú odborne prednášky a besedy obsahovo sa týkajúce ich potrieb i aktuálnych tém. Sociálne väzby medzi klientmi, ale aj medzi klientmi a personálom sa rozvíjajú organizovaním spoločenských podujatí. Relaxácia prostredníctvom muzikoterapie pod vedením vyškoleného odborného personálu je ďalšou službou tohto zariadenia. Na rozvíjanie intelektuálnych schopností majú klienti k dispozícii vlastnú knižnicu. V tomto charitnom dome sa nachádza aj Zariadenie opatrovateľskej starostlivosti, v ktorom je postarané o 15 klientov. KSK prispieva finančným príspevkom na 10 klientov. Nakoľko KSK investoval v posledných rokoch do tohto zariadenia, prostredníctvom štrukturálnych fondov, cca 50 miliónov štandard bývania sa pre klientov výrazne zvýšil.

- **Charitný dom sv. Edity Steinovej vo Vojčiciach**

Otcom myšlienky postaviť takýto dom bol kňaz Peter Novysedlák. Zariadenie vzniklo z angažovanosti a obetavosti dobrovoľných spolupracovníkov ADCH a v súčasnosti je v ňom umiestnených 16 klientov. Tento charitný dom je domom dôchodcov rodinného typu umiestneným v obci, vďaka čomu jeho obyvatelia zostávajú v mieste svojho bydliska, obklopení svojimi známymi a rovesníkmi. Pravidelný kontakt klientov so svojimi rodinnými príslušníkmi zlepšuje ich zdravotný stav a pozitívne vplýva na ich pobyt. CHD spolupracuje s Vlastivedným múzeom v Trebišove a s Mestským kultúrnym strediskom v Trebišove. Spoločne so školami v obvode pripravuje pre svojich klientov programy pri najrôznejších príležitostiach a pri oslavách.

V rámci ergoterapie vyhotovujú klienti drobné upomienkové predmety, kraslice, obrázky, pestujú kvety a sadenice. Vypomáhajú tiež v záhrade a spolupracujú pri skrášľovaní okolia. K utužovaniu ich zdravia prispievajú aj prechádzky do okolitej prírody.

- **Hospic**

Hospicová starostlivosť je zvláštny druh zdravotníckej starostlivosti o chorých v pokročilom štádiu ochorenia. Holistický prístup k chorým a k ich rodinným príslušníkom má za hlavný cieľ dôstojné a pokojné prežitie záverečných chvíľ života klientov. V strede hospicovej starostlivosti je človek so svojimi osobnými potrebami a túžbami. V tomto zariadení sa chorému ponúka taký systém liečby, ktorý mu pomáha žiť aktívne a dôstojne až do smrti. Napriek tomu, že ADCH toto zariadenie každoročne dotuje z vlastných zdrojov chce ho naďalej prevádzkovať.

- **Krízové centrum v Košiciach**

V tomto zariadení, na Alejovej ulici č. 2, sa poskytujú dva druhy služieb. Je v ňom domov pre osamelých rodičov s kapacitou 47 miest a útulok s kapacitou 27 miest.

Domov pre osamelých rodičov poskytuje služby klientom, ktorí sa stretli s násilím v rodinách vo forme psychického i fyzického týrania, sexuálneho zneužívania, ale i so zanedbávaním výchovy. Domov umožňuje prechodne na niekoľko mesiacov vyriešiť pobyt osamelým rodičom, ktorí prišli o prístrešie. Deti tu môžu pokračovať v návšteve školy či škôlky. Organizujú sa v ňom skupinové stretnutia zamerané na jazykovú, výtvarnú, rozumovú a telesnú výchovu, ale aj zábavné podujatia. Pod vedením pedagóga sa uskutočňujú stretnutia pracovno-terapeutickej skupiny „Kocúr cirkusant“, ktorá sa zaoberá témami ako asertivita, komunikácia, medziľudské vzťahy, kritické situácie v živote, tolerancia, dôvera a iné. Na sedeniach sa vytvárajú modelové situácie. V zariadení sa buduje dielňa remeselných zručností, v ktorej budú mať klienti možnosť seberealizácie. V súčasnosti sa učia tkať koberce na krosnách a oboznamujú sa s výrobou hlinených predmetov na hrnčiarskom kruhu. Vybavenie týchto dielní bolo zakúpené z fondov EÚ.

Útulok pre mládež poskytuje pomoc rizikovej skupine klientov vo veku 18-26 rokov, ktorým sa ukončila ústavná výchova alebo ochranná výchova po dosiahnutí plnoletosti (z detských domovov, internátnych učilíšť a pod.) Týmto klientom často chýbajú sociálne kontakty a nemajú dostatok sociálnych zručností (hospodárenie s financiami, zlé orientovanie sa v štruktúre úradov a pod.).

- **Charitný dom sv. Alžbety v Košiciach**

Charitný dom sv. Alžbety, na Bosákovej ulici, s kapacitou 82 klientov je účelovým zariadením ADCH, ktoré poskytuje sociálne služby pre ľudí v hmotnej núdzi, ktorí sú prechodne alebo trvalo bez domova. Pomoc v ňom nachádzajú aj chlapci po ukončení pobytu v detskom domove. Je to ubytovacie zariadenie s časovo obmedzeným ubytovaním nižšieho štandardu, ktoré vzniklo v júni 2005. Nachádza sa tu charitatívno-sociálne centrum, ktoré poskytuje sociálne poradenstvo. V dome funguje sociálny šatník, podávajú sa polievky pre bezdomovcov a sú v ňom vytvorené podmienky pre ergoterapiu klientov. Objekt, v ktorom sa tieto služby uskutočňujú je veľmi chatrný a jeho životnosť je krátkodobá. V súčasnosti ADCH, vedenie mesta a VUC hľadajú vhodný pozemok na postavenie zariadenia s rovnakým účelom.

- **Útulok Emauzy v Košiciach**

Útulok Emauzy na Fialkovej 3 s kapacitou 26 klientov je zariadenie sociálnych služieb, ktoré poskytuje sociálne služby najmä ľuďom, ktorí sú z rôznych príčin bez prístrešia. Medzi klientov patria aj tí, ktorí sa dočasne ocitli vo vážnej krízovej situácii. Najžiadanejšou službou je poskytnutie nocľahu. V prípade choroby, vysokého veku, vážnych osobných alebo pracovných dôvodov majú klienti povolený aj denný pobyt. Keďže väčšina klientov útulku je nezamestnaná alebo vykonáva len sezónne práce, v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice majú možnosť zapojiť sa do aktivačných prác pre zlepšenie pracovných návykov nezamestnaných.

Ambulantné služby

Tieto služby poskytujú charitatívno-sociálne centrá v mestách Košice, Trebišov, Michalovce. Ich cieľovou skupinou sú sociálne odkázaní jednotlivci a rodiny, nezamestnaní, bezdomovci, zdravotne postihnutí a iní. Poskytuje sa tu základné poradenstvo, pomoc pri vybavovaní dokladov, ubytovania, zamestnania, hygienická očista a iná materiálna a duchovná pomoc. Jedálne pre dôchodcov sú zriadené v Trebišove. Tieto služby sú určené pre tých starých a opustených ľudí, ktorým zdravotný stav nedovoľuje zabezpečiť si stravu v primeranom množstve a primeranej kvalite. Príprava stravy môže byť spojená aj s donáškou klientovi do bytu.

Osobitnú pozornosť si zaslúži poradňa pre utečencov v Košiciach. V nej sa poskytuje služba vyše 170 klientom. Zabezpečuje sa v nej poradenstvo a kontakt so zastupiteľskými orgánmi, cudzineckou políciou a s UNHCH. Jazykovú pomoc pri kontaktoch s úradmi a pri

resocializačnom procese jednotlivcov do života spoločnosti. (Správa o činnosti arcidiecéznej charity Košice, 2006).

Centrum poradenstva pre závislých a ich príbuzných v Košiciach, na Poštovej ulici č.15, poskytuje služby problémovým užívateľom, resp. závislým ľuďom od alkoholu, liekov, drog, výherných automatov a pod. Poskytované sú tu sociálne, psychologické, psychiatrické a komplexné zdravotnícke služby. Centrum je zriadené za finančnej spoluúčasti partnerskej charity v Darmstade v Nemecku a Kliniky Schloss Falkenhof, kde majú s poskytovaním poradenských služieb pre príbuzných závislých pacientov dlhoročné skúsenosti.

Terénne služby

Už samotné pomenovanie týchto služieb vyjadruje, že sú pri nich sociálni pracovníci vyslaní ku klientom do terénu, aby im pomohli tam, kde sa práve nachádzajú. Môžeme tieto služby rozdeliť nasledovne :

- charitatívne služba v rodinách,
- agentúra domácej opatrovateľskej starostlivosti,
- návštevná služba v nemocniciach,
- a nakoniec rôzne dobrovoľnícke služby podľa potrieb v teréne.

Opatrovateľská starostlivosť je súčasťou sociálnej pomoci, ktorej podmienky upravuje zákon č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov. Opatrovateľská služba má za cieľ zabezpečiť základné životné podmienky občana v prirodzenom prostredí, zabráňovať príčinám vzniku, prehlbovaniu alebo opakovaniu porúch psychického a sociálneho vývinu občana a zabezpečiť jeho integráciu do spoločnosti. Opatrovanie je sociálna starostlivosť o občana (pomoc pri hygiene, toalete, osobná pomoc, malý nákup, príprava a príjem stravy, dohľad, poskytovanie spoločnosti, sprevádzanie k lekárovi a pod.), vykonávaná opatrovateľkou. Poskytuje sa klientom všetkých vekových skupín.

Prostredníctvom charitatívnej služby v rodinách sa zabezpečuje starostlivosť o starých, chorých, opustených, mentálne či telesne postihnutých ľudí v ich domácnostiach, s cieľom umožniť im čo najdlhšie zostať v domácom prostredí bez nutnosti odchodu do domova dôchodcov alebo iného zariadenia. Poskytuje sa v mestách Košice, Trebišov, Michalovce, Veľké Kapušany a Sobrance. Počet návštev rodín v roku 2006 bolo 22 000.

Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti poskytuje zdravotnícke služby v domácom prostredí 665 klientom. Návštevná služba v nemocniciach organizovane pôsobí v Trebišove a Michalovciach. Poskytujú chorým psychohygienu, konkrétnu službu o ktorú tam v nemocnici prejavia chorí záujem a v neposlednom rade aj duchovnú útechu v znášaní choroby. Veriaci, však navštevujú chorých a slúžia im aj v iných mestách arcidiecézy, aj keď nie sú osobitne organizovaní prostredníctvom charity.

Počet dobrovoľníkov vykonávajúcich sociálne služby v stacionárnych, ambulantných i terénnych službách arcidiecéznej charity je vyše 800. Sú cennými pomocníkmi, ktorí sa podieľajú aj na mnohých samostatných sociálnych aktivitách podľa potrieb prostredia, v ktorom žijú. Služby všetkých zainteresovaných do charity sú živým prejavom viery a svedectvom solidarity a lásky.

Úlohou ADCH Košice je rozvíjať a rozširovať charitatívno-sociálne služby na základe profesionálnej práce i za pomoci dobrovoľníkov. Na území KSK sa v každej väčšej farnosti vykonáva charitatívna služba. Aby bola táto činnosť systémová a organizovanejšia, vznikajú v jednotlivých farnostiach farské charity. Tie sú prepojené s ADCH, ktorá ich právne zastrešuje, poskytuje im rady i odbornú pomoc a konzultácie. K dnešnému dátumu evidujeme založenie farských charít pri 8 farských úradoch v KSK. Farské charity zohrávajú významnú úlohu aj pri formácii detí a mládeže, aby v sebe rozvíjali sociálne cítenie, učili sa pomáhať druhým a žiť solidárne (Dokumenty synody Košickej arcidiecézy, 2007).

Sociálna práca reholí a kongregácií

Neodmysliteľnou súčasťou Katolíckej cirkvi sú rehoľné spoločenstvá a kongregácie. Ich charitatívna a sociálna činnosť, predstavovala v období stredoveku základ sociálnej pomoci núdznym. Na ilustráciu spomeňme nemocnicu Milosrdných bratov v Bratislave založenú v 13. st. Po vzniku novodobých štátov, gro sociálnej služby prebrali na seba štátne inštitúcie, ale rehoľné spoločenstvá zvlášť tie, ktoré mali v svojich stanovách službu biednym, v sociálno-charitatívnej službe pokračovali. Až povojnový totalitný režim násilne ukončil činnosť reholí v 50-tych rokoch. Ich majetok skonfiškovoal a členovia boli zatvorení alebo násilne prevezení do odľahlých miest pohraničia. Rehole mohli znova obnoviť svoju činnosť až po novembri 1989. Aby sa rehole opäť mohli venovať charitatívno-sociálnej činnosti museli si najprv vybudovať materiálne a personálne zázemie, opraviť kláštory, príľahlé budovy a doplniť svoje stavy. Počty rehoľníkov

a rehoľníčok v súčasnosti sa ešte stále nevyrovnali stavu aký mali v povojnovom období.

Na území Košickej arcidiecézy pôsobí v súčasnosti 13 mužských a 19 ženských rehoľných spoločenstiev (ABU Košice, 2007). Nie všetky rehole majú za svoju hlavnú charizmu – vykonávanie charitatívnej a sociálnej činnosti. Niektoré sa špecializujú na vzdelávanie a výchovu mládeže - uršulínky, ďalšie na kazateľskú činnosť - dominikáni, iné zase na misie - verbisti, hoci individuálne konanie charity je nevyhnutným prvkom života každého rehoľníka i kresťana. Niektoré rehole majú svoje matičné domy mimo územia diecézy a v Košiciach majú len malé spoločenstvo niekoľkých sestier napr. sociálne sestry. V účasti sú sociálne sestry posielané do služieb - na základe ich talentov a odbornej prípravy. Pracujú v rôznych oblastiach spoločenského života, organizáciách a službách s dôrazom na sociálny aspekt a prevenciu, kde centrom a najvyššou hodnotou je ľudský život a dôstojnosť každého človeka v jeho plnosti a kráse. Sestry pôsobia v oblasti práce s mládežou, v oblasti starostlivosti o seniorov, v oblasti sociálnych služieb, ako je sociálne poradenstvo, práce s telesne a mentálne postihnutými ľuďmi, pastoračia závislých, pastoračia Rómov a i. (Spoločnosť sociálnych sestier, 2006).

Navštevujú však chorých na geriatrickom oddelení v Košiciach. Niekedy sa spomínanej činnosti venuje len jedna alebo len niektoré sestry z komunity. Niektoré sestričky z Kongregácie dcér sv. Františka pracujú v nemocnici ako zdravotné sestry, ale spoločenstvo svoje vlastné sociálne zariadenie neprevádzkuje. V iných spoločenstvách sa zasa sociálno-charitatívna činnosť len začína rozvíjať. Napr. Laické združenie sestier Nepoškvrneného Srdca Panny Márie Fatimskej v Lesnom dokončuje výstavbu domu, v ktorom sa budú starať o deti od troch rokov, ktoré rodičia odmietli a zatiaľ sú umiestnené v sociálnom ústave v Košiciach. Tri rehole v Košickej arcidiecéze sa naplno venujú charitatívno-sociálnej službe ako jednej zo svojich hlavných činností a to: Spoločnosť dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Kongregácia sestier Božského Vykupiteľa a Kongregácia sestier dominikánok na Slovensku.

Spoločnosť Dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul

V Košiciach od roku 1930 pôsobí aj komunita Dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul. Počas tohto obdobia sa ich činnosť v sociálnej oblasti značne rozšírila. Môžeme ju rozdeliť do nasledujúcich oblastí.

- služba bezdomovcom,
- služba väzňom,

- služba chorým, starým a opusteným,
- služba v zariadení opatrovateľskej služby na Mlynárskej ulici.

Členovia komunity varia každý deň polievku pre 30 až 40 chudobných a bezdomovcov. Popri tom sa snažia pomôcť riešiť ich aktuálne problémy v materiálnej aj duchovnej oblasti. Navštevujú a pomáhajú, ak sa niektorí z nich ocitnú v nemocnici, prípadne napomáhajú umiestneniu chorého do sociálneho zariadenia. Zabezpečujú oblečenie pre chudobných alebo pre ich novonarodené dieťa alebo napomáhajú pri vybavovaní osobných či iných dokladov. Táto skupina ľudí sa veľmi slabo orientuje v oblasti verejnej či štátnej správy, preto vybaviť aj jednoduchý doklad je pre nich pomerne náročná záležitosť. Je potrebné učiť týchto ľudí komunikovať s úradmi i medzi sebou a tomu sa snažia členovia komunity napomôcť.

Sestry od začiatku decembra 2007 pomáhajú núdznym aj v útulku pre bezdomovcov „Oáza nádej pre nový život“, n. o., ktorej vedúcim je páter Peter Gombita. Toto zariadenie otvorilo mesto Košice v priestoroch bývalých kasárňach kpt. Jaroša na Kukučínovej ulici v Košiciach (Bombová, 2008). V blízkej budúcnosti páter P. Gombita plánuje so sestrami Vincentkami a mestom Košice zrealizovať projekt, podľa ktorého plánuje vybudovať sociálne zariadenie v Bernátovciach pri Košiciach, kde mesto vlastní skleníky bývalého mestského záhradníckeho podniku. V projekte sa má pomôcť približne štyridsiatim bezdomovcom či nezamestnaným s nízkou pracovnou kvalifikáciou. Okrem bývania a poradenstva všetci zainteresovaní chcú zlepšiť životnú situáciu núdznych občanov tým, že im ponúknu prácu pri pestovaní zelene a zeleniny. Tieto produkty by potom dodávali do veľkoobchodov v Košiciach. Finančné prostriedky pre spomínaný projekt sa usilujú získať aj z Globálneho grantu EÚ.

Sestry Dcéra kresťanskej lásky spolupracujú s duchovným, ktorý má na starosti správu košickej väznice. Raz v týždni prichádzajú na osobné rozhovory s odsúdenými a každú druhú nedeľu chodia do väznice na svätú omšu. Na je slávenie pripravujú väzňov nácvikom piesní, rozhovorom, prípravou obetných darov a pod.

Viacpočetným biednejším rodinám poskytujú sestry dvakrát v týždni stravu a niečo na jej zlepšenie. Dávajú im pečivo, prípadne ovocie a zeleninu. Osobitne podporujú rómsku rodinu a členov dvoch sociálne slabších rodín pripravujú na prijatie sviatosti.

Niektoré sestry sú zamestnané ako zdravotné sestry v Zariadení opatrovateľskej služby na Mlynárskej ulici. Z pätnástich pacientov, ktorí sú umiestnení v tomto zariadení je väčšina ležiacich. Popri telesnej službe sa starajú aj o duchovné zabezpečenie pacientov. Starajú sa aj

o opustených ľudí v mestskej časti Juh. Pomáhajú im v najrozličnejších potrebách. Komunita má aj 15 starých vlastných sestier, o ktoré sa starajú mladšie spolusestry v rámci opatrovateľskej služby.

Významný prínos tejto komunity je aj pri formovaní detí a mládeže. Organizované sú Združenia mariánskej mládeže, ktoré fungujú v oblasti Trebišova a Košíc. Každé spoločenstvo má svojho animátora, ktorý je v kontakte so sestrami v Košiciach. Raz prípadne dvakrát v mesiaci sa uskutočňuje nejaká akcia s deťmi a s mládežou. Sestry prichádzajú z centra a v rámci duchovnej formácie rozprávajú mladým aj o svojej práci, o ľuďoch ktorí žijú na okraji spoločnosti a usilujú sa formovať ich k sociálnemu cíteniu. Mladí sa stavajú vianočnými koledníkmi, aby pomohli chudobným deťom v Afrike. Organizujú napr. jarmok s cieľom podporiť misiu na Sibíri a pod. Prostredníctvom tejto činnosti sestier sa uskutočňuje sociálna osveta a prebúdza sa sociálne cítenie detí a mládeže.

Kongregácia sestier Božského Vykupiteľa

Táto kongregácia pôsobí v Košiciach v geriatrickom centre sv. Lukáša od 26. novembra 1990. Teda úplne od samého začiatku fungovania geriatrického centra pre chorých pôsobí v ňom aj komunita sestier Božského Vykupiteľa. Tieto sestry pôsobili v Košiciach pred 42 rokmi vo fakultnej nemocnici na Rastislavovej ulici. Po desiatkach rokov sestričky chceli napomôcť založiť zdravotnícke zariadenie, v ktorom by sa kresťanské princípy stali základom zdravotníckej starostlivosti dlhodobo chorých a starých pacientov. Keď po novembrových udalostiach 1989 bola budova bývalej Vysokej politickej školy určená pre zriadenie geriatrického centra, zhodou okolností bola z Ríma na vizitácii generálna predstavená sr. M. Floriela Lang. Tá sa dohodla s vedením geriatrického centra že k nim sestry prídu pracovať. A tak sa aj stalo. Služba chorým a starým pacientom, ktorú konajú obetavo a s láskou je známa nielen v celom meste, ale aj za jeho hranicami.

V súčasnosti sa toto centrum nazýva Vysokošpecializovaný odborný ústav geriatrický sv. Lukáša a je v ňom umiestnených 160 klientov. Pred tromi rokmi sa stal neziskovou organizáciou, v ktorej má účasť štát a katolícka charita.

Sestry, ktoré sú v ústave zamestnané sú odborne spôsobilé pracovať na takomto pracovisku. Ošetrovateľská starostlivosť je odborná činnosť, ktorá sa riadi zákonom NR SR č. 277/1994 Z.z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov. Motívom ich sociálnej

práce je nielen finančná odmena, ale usilujú sa pomáhať druhým ľuďom v duchu svojich stanov, ktoré ich nabádajú k takejto obetavej službe. Podľa vôle ich zakladateľky Alfonzy Márie Eppingerovej (1814-1867) je služba chorým a opatera starších osobitná úloha tejto kongregácie. Svojou nezištnou službou zmierňujú ľudskú biedu a preukazujú skutky milosrdenstva (Stanovy Kongregácia sestier Božského Vykupiteľa, 1991). V bode 93.1 stanov sa uvádza, že sestry vychádzajú v ústrety klientom nezištnou láskou, ktorá sa prejavuje dobrotou, trpezlivosťou, vľúdnosťou a ochotou pomáhať. A bod 93.2 stanov dopĺňa, že stredobodom celej sociálnej služby v tomto ústave je trpiaci človek. Rehoľné sestry, ktoré ho opatrujú a ošetrojú, majú na pamäti celého človeka, tak jeho telo ale aj jeho dušu. Na geriatrickom centre je aj kaplnka zasvätená Kristovi Kráľovi. V nej sa pravidelne slúžia sväte omše, na ktorých sa zúčastňujú aj chorí pacienti, pokiaľ im to ich zdravotný stav dovoľuje. Centrum však poskytuje svoje služby všetkým občanom, aj tým ktorí sú bez vyznania alebo vyznávajú nekatolícke náboženstvo. Otázka vierovyznania nezohráva pri prijatí do ústavu žiadnu rolu. Aby sestry vedeli spravodlivo posúdiť starších ľudí, v ich osobitných spôsoboch a mohli ich správne opatrovať, spoznávajú proces starnutia a osobitné problémy staroby.

V komunite sestier sa vystriedalo Geriatrického centra sa vystriedalo 44 sestier. Teraz tam pôsobí dvanásťčlenná komunita, ktorú vedie sestra Terézia Tomaščíková. Pri tejto komunite sa stretáva 28 členná duchovná rodina, ktorú tvoria dobrovoľníci zaujímajúci sa o sociálnu službu. Títo sa stretávajú na prednáškach, na modlitbách ale tiež ochotne pomáhajú klientom v ústave. Sociálna služba, ktorú vykonávajú rehoľné sestry formuje a vychováva aj ďalších ľudí v starostlivosti o chorých a starých. Celá komunita sestier i spoločenstvo občanov ktoré sa okolo nich zhromažďuje tak vydávajú svedectvo, že aj starý a chorý človek má svoju cenu a má právo na dôstojnú starobu i smrť.

Kongregácia sestier dominikánok na Slovensku

„Kláštor dominikánok vznikol v Košiciach ešte v roku 1903. Sestry zaťali s malým domom, kde opatrovali malé deti chudobných továrenských robotníkov“ (Kvasničková, 1995, s.130). V súčasnosti komunita sestier z rehole dominikánok vykonáva svoju sociálnu službu v arcidiecéze na úžitok celej spoločnosti v Domove sociálnych služieb MUDr. Vladimíra Pospíšila v Petrovanoch. Budova, kde teraz DSS Petrovany sídli, patrí Kongregácii sestier dominikánok bl. Imeldy. Domov má kapacitu 90 klientov, ale reálne je tam v súčasnosti 115

klientov s mentálnym postihnutím. Títo klienti sú pozbavení svojprávnosti. Pred niekoľkými rokmi hygiena odporučila znížiť kapacitu domova, ale iba prirodzeným úbytkom, teda smrťou. Služby, ktoré rehoľné sestry poskytujú klientom sú veľmi náročné a pre nich záťažové. Je to jednak preto, že komunikácia s klientmi je z dôvodu ich zdravotného postihu pomerne slabá a tiež z dôvodu, že naučiť ich získať a osvojiť si dobré návyky je veľmi ťažké. Napriek tomu sa sestry usilujú pracovať s týmito ľuďmi a motivovať ich. Primerane svojmu postihu sú klienti zapojení do chodu domova a drobnými službami rozvíjajú svoje intelektuálne poznanie i zručnosti. V domove sa nachádzajú aj klienti, ktorí musia byť izolovaní, aby neublížili sebe alebo ostatným. Rehoľné sestry vykonávajú svoju službu s láskou vediac, že aj keď sú ich klienti postihnutí neprestali byť ľuďmi a zaslúžia si pomoc a podporu. Mnohí z nich vedia vyjadriť a preukázať vďaku a lásku za to, že sa o nich sestričky starajú.

Cirkevné hnutia a spolky v sociálnej službe spoločnosti v PSK

Z dobrej praxe z Prešovského samosprávneho kraja je potrebné uviesť Dom sv. Jozefa - azylový dom. Azylový dom - útulok, je určený pre službu bezdomovcom. Žije v ňom cca 15 ľudí, ktorí stratili strechu nad hlavou. Všetci sú bez prístrešia a ocitli sa v hmotnej núdzi. Okrem miesta na bývanie a zaopatrenia, sa občanom v útulku poskytuje aj poradenstvo a sociálna prevencia. Rovnako sa v ňom pomáha tým občanom, ktorí stratili miesto na bývanie vlastnou vinou, lebo neboli schopní prispôbiť sa novým životným podmienkam, ale i tým, ktorým k ich sociálne zlej situácii dopomohla vlastná rodina. V dome je prísny vnútorný poriadok a nesmú tam byť bezdomovci v podnapitom stave. Členovia združenia pomáhajú bezdomovcom vybaviť si osobné doklady, nájsť si nejakú jednoduchšiu prácu, ktorá by im priniesla aspoň minimálne finančné prostriedky. Pokiaľ je to možné, pracovníci sa snažia nadviazať kontakt s príbuznými, ak nejakú rodinu majú a vyzývajú príbuzných, aby sa im aj oni usilovali pomôcť. Proces resocializácie, ktorý v rámci združenia prebieha, pozitívne ovplyvňuje správanie a konanie jednotlivcov v ich vzťahu k spoločnosti.

V rámci „Združenia pre opustených, chorých, postihnutých a Rómov“ funguje rómsky klub, vináreň a klub pre dospelujúcu mládež. Členovia združenia navštevujú chorých a opustených ľudí a preukazujú im drobné sociálne služby. Už len krátka návšteva spojená s rozhovorom má na núdzných spoluobčanov pozitívny vplyv, predovšetkým na ich psychické zdravie. Prostriedky, ktoré sa získavajú prevádzkovaním vinárne sa dostávajú do

pokladne združenia a financujú sa z nich ďalšie sociálne aktivity. Tak aspoň čiastočne funguje vlastné samofinancovanie. Rómovia, ktorí sa stretávajú pri rozličných akciách ako sú posedenia, besedy, kvízy, alebo aj zábavy sa usilujú pomôcť jeden druhému. Členovia združenia im k tomu vytvoria priestor, ale aj sami sa usilujú pomáhať Rómom znášať a zlepšovať sociálnu situáciu v ich rodinách, ktorá v niektorých prípadoch prerástla až do priam existenčnej roviny.

V Prešove pod vedením jezuitov funguje Občianske združenie Jezuitský dobrovoľníci. Toto združenie má svoj pracovný a duchovný program. Patria do neho občania, ktorí majú od 18 do 35 rokov. V združení prechádzajú duchovnou formáciou, na ktorú nadväzuje so sociálna činnosť. Členovia združenia navštevujú domovy dôchodcov, ústavy pre postihnuté deti, organizujú a formujú rómske deti a vykonávajú opatrovateľskú službu.

V Bardejove na sídlisku Poštárka je postavený nový kostol, pri ktorom pôsobí mládežnícke stredisko a oratórium. Pretože prevažnú časť obyvateľov sídliska tvoria rómski spoluobčania, Saleziáni, ktorí majú na starosti duchovnú službu v stredisku, organizujú rómov a pomáhajú im riešiť ich sociálne problémy. Ide predovšetkým o formáciu detí, aby mali motiváciu pre vzdelávanie, vytvárali si zmysluplné poradie hodnôt hodnôt a tak sa neskôr zapojili do pracovného procesu

Cirkevné hnutia a spolky v sociálnej službe spoločnosti v KSK

Vo Vojčiciach pod vedením kňaza Petra Novysedláka vzniklo Občianske združenie Teresa Benedikta. Toto združenie sídli v Michalovskej nemocnici. Na Strážanoch, prenajalo jedno oddelenie a vytvorilo Domov sociálnych služieb pre dospelých občanov. V ňom sa starajú o zdravotne postihnutých, ktorí sú starí a opustení, zvyčajne odmietnutí vlastnou rodinou. Odborný personál v súčasnosti poskytuje svoje služby 18 klientom. Okrem nevyhnutnej starostlivosti medzi ktorú patrí bývanie, stravovanie a zaopatrenie sa občanom poskytuje aj poradenstvo a rehabilitačná činnosť. Klienti domova majú priestor aby sa mohli venovať aj kultúrnej činnosti, ba im samým sa dostáva kultúrneho zážitku, ak ich so svojím kultúrnym programom navštívia deti zo škôl.

Ako je uvedené v Stanovách spolku sv. Vincenta de Paul v článku 1. bod 1 až 4 (1995) charitatívnej činnosti sa venujú aj spolky sv. Vincenta de Paul, ktoré účinkujú na celom Slovensku, ale aj na území Košickej arcidiecézy. Podľa stanov spolku, ktoré boli schválené

v roku 1995 Ministerstvom vnútra SR, spolok je dobrovoľné charitatívne občianske združenie. Spolok môže nadobúdať majetok a zriaďovať sociálno-charitatívne zariadenia na poskytovanie sociálnych služieb zmysle zákona o sociálnej pomoci a jeho ďalších zmien a doplnkov. Článok 2. stanov ustanovuje, že poslaním a úlohou spolku je charitatívnou činnosťou pomáhať núdznym. Hľadať cesty ako zmierniť núdzu a nedostatok a zasadzovať sa za ochranu ľudskej dôstojnosti. Členovia spolku inšpirujú dielom a myšlienkami sv. Vincenta de Paul, v duchu spravodlivosti a lásky slúžiť trpiacim. Pomáhajú všetkým núdznym zbaviť sa biedy hmotnej i morálnej ako aj príčin, ktoré ich spôsobujú (Stanovy Spolku sv. Vincenta de Paul, 1995). Ako sa v stanovách tohto spolku v článku 20 uvádza základnou organizačnou jednotkou spolku je Konferencia, ktorá je iniciátorom rozsiahlejších dobročinných a humanitných akcií. V rámci spolku sv. Vincenta de Paul pôsobí v Košiciach Šaci Konferencia Nanebovzatia Panny Márie, ktorá má 14 členov. Každý štvrtok a v nedeľu vykonávajú službu väzňom vo väznici v Šaci.

Konferencia troch košických mučeníkov pôsobí v Košiciach vo väznici. Je tvorená prevažne zamestnancami väznice. Náplňou ich činnosti je predovšetkým služba odsúdeným – vo výkone trestu. Stretávajú sa s odsúdenými vo výkone trestu. Vlievajú im nádej a vykonávajú istú formu psychoterapie. Organizujú pre odsúdených súťaže, rôzne formy zábavy i formačné kurzy. Organizujú však aj zbierky šatstva a konajú rôzne zbierky pre pomoc deťom z detského domova.

V Kódexe kanonického práva (1996) sa udáva, že v Katolíckej cirkvi existuje forma apoštolského života, ktorá sa nazýva sekulárny inštitút. Členovia spoločenstva sa riadia normami, k dodržiavaniu ktorých sa dobrovoľne zaväzujú. Tie ich však nezaväzujú nutne k spoločnému bývaniu alebo k noseniu rehoľného oblečenia. Členovia inštitútov žijú vo svete a konajú si svoju prácu, s presvedčením, že tým slúžia Pánu Bohu. Prácu si zvyčajne vyberajú podľa charizmy, ktorú ten, ktorý inštitút má podľa svojich stanov a príkladu svojej zakladateľky. Tí veriaci, ktorí sa organizujú v takom spoločenstve sa usilujú o dokonalosť lásky a snažia sa svojou službou prispievať k posväteniu sveta.

Podľa stanov sekulárneho inštitútu sv. Angely Merici, členovia tohto spoločenstva prijímajú trvalý spôsob apoštolského života, ktorým nasledujú Ježiša Krista. V duchu slov svojej zakladateľky Angely Merici sa zapájajú do posväcovania sveta tým, že vo svete žijú a zodpovedne v ňom pracujú. Svoju prácu vykonávajú s láskou k ľuďom, a tak sa stávajú príjemným kvasom prostredia, v ktorom žijú. Štyri členky tohto sekulárneho inštitútu, podľa svojich stanov konajú službu opusteným deťom. Bývajú spolu v komunite a pracujú

v detskom domove v Košickej Novej Vsi. Službu v tomto sociálnom zariadení konajú v duchu slov Pána Ježiša: Čo ste urobili jednému z týchto maličkých, mne ste to urobili.

Členovia sekulárneho inštitútu Vincentiek v Košiciach majú vo svojej činnosti pomoc chorým opustených a ležiacim. Pretože členovia inštitútov pracujú vo svojom zamestnaní svoju charitatívno-sociálnu činnosť konajú vo voľnom čase. Navštevujú chorých v stanici opatrovateľskej služby, v nemocnici i ležiacich pacientov po domoch. Tak isto sa venujú dôchodcom, ubytovaným v malometrážnych bytoch.

Spišská katolícka charita

Charitatívno-sociálnu činnosť na území KSK vykonáva aj Spišská katolícka charita. Tá pôsobí od roku 1992, ale ako samostatný právny subjekt – účelové zariadenie Katolíckej cirkvi, bola zriadená 1.januára 1996. Navonok a vo vnútri organizáciu zastupuje v právach i zodpovednostiach diecézny riaditeľ - štatutárna zástupca. Sekretariát SpKCH je výkonný orgán, Diecézna konferencia je najvyšším orgánom charity, zvolené Kuratórium je najvyšším poradným orgánom. Nižšími poradnými orgánmi sú kolégia. Organizačné útvary SpKCH tvoria licencované i nelicencované aktivity a farské charity.

Kresťanská charitatívna služba nespočíva len v tom, že jeden dá niečo druhému. Na darovanie nadväzuje nadstavba a ta spočíva v tom, že ten druhý sa stáva blízkym. Táto služba má byť aktívna, vynaliezavá - tvorivá a konštruktívna. Usiluje sa napomáhať riešiť koreň vecí, teda problém v jeho hĺbke a počiatku, v spravodlivosti a láske. Orientuje sa na sprevádzanie človeka v núdzi, nie len na paternalizmus. Núdzny sa má pritom stať aktérom riešenia svojich ťažkostí. Charita je láskou, ktorá je obetujúcou sa, a preto niekedy aj bolí. Rešpektuje základné a nescudziteľné práva osoby, jeho prirodzené slobody. Spišská katolícka charita nechce byť len nejakým sociálnym dielom. Jej dobrovoľníci a kompetentné osoby sa nechcú stať len sociálnymi pracovníkmi alebo štedrými filantropistami. Usilujú sa zachovať si katolicitu aj za cenu spoločenských a iných znevýhodnení (Jarab, 2006, s. 104-112).

Charita zmierňuje a rieši problémy chudoby na úrovni materiálnej a duchovnej. Rieši problematiku sociálnych nerovností a marginalizovaných skupín. Poskytuje sociálnu inklúziu a sociálnu pomoc (sociálne služby, sociálna prevencia, sociálne poradenstvo). Ďalej sú to zdravotnícke služby - najmä zriaďovanie hospicov, mobilných hospicov a ostatných druhov hospicovej (paliatívnej) starostlivosti; pedagogické a výchovno-vzdelávacie služby; vzdelávacie

a formotvorné aktivity. Pôsobí v oblasti vedy a výskumu. Organizuje zbierky, darcovstvo, humanitnú pomoci a poskytuje poradenstvo v oblasti psychológie a bioetiky, morálky a iných teologických i profánnych vied. Je pri riešení problémov migrantov a utečencov. Zriaďuje chránené dielne, tvorivé dielne, chránené pracoviská a iné agentúry na podporu a rozvoj zamestnanosti a uchovania pracovných návykov. Zapája sa do výroby a predaja humánnych, dietetických a zdraviu napomáhajúcich výrobkov, hračiek a pomôcok pre postihnutých i zdravých ľudí. Svoje služby poskytuje všetkým ľuďom v núdzi, bez ohľadu ich vierovyznanie, rasu, farbu pleti, pohlavie, vek alebo stav, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod.

Služby Spišskej katolíckej charity môžeme stručne rozdeliť na ambulantné (terénne), stacionárne (denné) a rezidenčné (pobytové) formy pomoci. Celkovo je v súčasnosti aktívnych 107 projektov. V Spišskej diecéze je organizovaných 31 farských charít. Celkový počet zamestnancov je 568 a 644 dobrovoľníkov.

Stacionárne a rezidenčné (pobytové) formy pomoci

- **Dom Charitas sv. Jozefa v Spišskej Nová Vsi**

Zariadenie poskytuje komplexnú výchovno-vzdelávaciu, zdravotnú a sociálnu starostlivosť pre deti a mládež s mentálnym a kombinovaným postihnutím. Okrem toho je v ňom priestor pre ubytovanie a stravovanie tehotných žien a matiek s jedným dieťaťom. Náplňou tohto zariadenia je aj príprava a podávanie stravy starším občanom zo Spišskej Novej Vsi (Šarkan, 2004).

- **Dom Charitas sv. rodiny v Jánovciach Čenčice**

Zariadenie je chráneným bývaním pre dospelých ľudí s mentálnym postihnutím v možnej kombinácii s telesným postihnutím (Ročenka SKCH, 2006).

- **Dom Charitas sv. Damián de Veuster v Spišských Vlachoch**

Toto zariadenie zriadila Spišská katolícka charita v roku 2000. Formou rodinného bývania sa v ňom poskytuje pomoc mladým mužom, ktorým sa skončil pobyt v detskom domove a nie sú schopní vlastnými silami zaradiť sa do spoločnosti a viesť plnohodnotný život. Títo občania sa ocitli v špecifickej životnej situácii a bez pomoci by sa stali bezdomovcami alebo tulákmi. Sú prípady, že niektorí jedinci, už počas pobytu v detskom domove, nadviazali kontakty s inými ľuďmi, ktorí sa pre nich stali priateľmi s ochotným srdcom pomôcť im. Ostáva však ešte skupina takých, ktorí zostali odkázaní sami na seba.

- **Dom Charitas Sv. Jána Bosca na Spišskej Kapitule**

V roku 1995 bol na Spišskej Kapitule otvorený Dom charitas sv. Jána Boska, ktorý prevádzkuje Spišská diecézna charita. Zariadenie slúži pre zaopatrenie duchovných v starobe, chorobe a v nepredvídanej životnej situácii. Činnosť tejto inštitúcie je z príspevkov kňazov, zo zbierok a zo zákona o sociálnej pomoci. O duchovných sa starajú sestry Kongregácie milosrdných sestier sv. Kríža.

Následne otec biskup František Tondra 3. januára 2000 zriadil Združenie kňazov Spišského biskupstva „UNITAS“. Je to dobrovoľné združenie kňazov a klerikov pri rímskokatolíckom biskupstve v Spišskom Podhradí, ktorého cieľom je pomôcť pri starostlivosti a zabezpečení klerikov inkardinovaných v Spišskej diecéze. Je cirkevnou právnickou osobou a má svoj štatút a správnu radu“ (Jarab, 2006, str. 112-113).

Agentúry domácej ošetrovateľskej služby

Zariadenia ADOS poskytujú komplexné zdravotnícke, sociálne a duchovné služby v domácnosti, pre ľudí starých, chorých, opustených a umierajúcich, prostredníctvom odborníkov, ktorí sa riadia zásadami etiky a kresťanskej morálky s rešpektovaním vierovyznania či inej filozofie života. Cieľom týchto zariadení je, aby klienti prežívali svoju chorobu a absenciu pôvodnej kvality života v podmienkach zmierňovania somatických a duševných bolestí, a aby klienti v terminálnom štádiu života neumierali bez základnej zdravotnej starostlivosti, najmä nepripravení a opustení. Spolupracujú s ošetrojúcim lekárom, s príslušnou zdravotnou poisťovňou, so sociálnymi pracovníkmi, s kňazmi a s inými odborníkmi. Ide o tieto zariadenia ADOS Caritas Spišská Nová Ves, ADOS Caritas Spišské Vlachy.

Farské Charity

Farská charita (ďalej FCH) je dobrovoľné spoločenstvo veriacich ľudí, laikov, vo farnosti, ktorí cítia potrebu prežívať svoju vieru aj prakticky, skutkami milosrdnej lásky, alebo ktorým núdza blížnych nie je ľahostajná. Cieľovou skupinou týchto dobrovoľníkov ľudia v materiálnej alebo duchovnej núdzi, osamotení starí ľudia, bezdomovci, nezamestnaní, opustené matky s deťmi, telesne alebo mentálne postihnutí ľudia, psychicky postihnutí a pod. Pozornosť farských charít sa tak zameriava na všetky ohrozené skupiny obyvateľstva, ktorí sa ocitli v ťažkej životnej situácii alebo sú na okraji spoločnosti.

Vo FCH pracujú v zásade dobrovoľníci. Zapojiť sa môže každý podľa svojich možností a schopností. Dobrovoľníci môžu pomôcť jednorázovo, krátkodobo v rámci konkrétneho projektu, ale môžu pomáhať dlhodobo a pravidelne. Aby počet farských charít rástol a charitatívna služba vo farnostiach bola aktívnejšia, na pozvanie farára navštevujú jednotlivé farnosti moderátori FCH. Tí poskytujú bližšie informácie ako má FCH pracovať, prípadne poskytnú aj námety v akej oblasti by bolo potrebné v súčasnosti pomôcť. V súčasnosti farské charity fungujú v týchto farnostiach Podolíneč, Vysoké Tatry, Ľubica, Nová Ľubovňa, Ľubica a Levoča.

FCH Vysoké Tatry poskytuje materiálnu pomoc Inštitútu Krista Kráľa v Žakovciach, vykonáva zber šatstva a pomoc sociálne slabým rodinám.

Medzi aktivitami FCH Ľubica patrí šatník, t. j. zber a triedenie noseného šatstva, rozdeľovanie šatstva miestnym obyvateľom, ktorý to potrebujú, poskytovanie šatstva iným FCH a pomoc misiám.

FCH Nová Ľubovňa sa zameriava hlavne na pomoc starým ľuďom a na formáciu mladých prostredníctvom prednášok.

Diecézna charita Rožňava

Na území KSK vykonáva svoju činnosť okrem Arcidiecéznej charity Košice aj Diecézna charita Rožňava. Vybrali sme tie subjekty, ktoré vykonávajú charitatívno-sociálnu činnosť len na území KSK. Ide o Charitatívno-sociálne centrum v Rožňave, Dom charity Gelnica a Švedlár, farské charity v Krompachoch, v Plešivci a v Nálepkeve.

Charitatívno-sociálne centrum (CHSC) Rožňava

CHSC v Rožňave poskytuje sociálne poradenstvo rodinám, jednotlivcom a nezamestnaným. V tomto centre dobre funguje šatník.

Dom charity Gelnica a Švedlár

Zariadenie Dom Charity v Gelnici slúži hlavne pre starších ľudí je zabezpečené z domu charity stravovanie a služba rozvoju stravy. V tomto Dome Charity sú zariadené aj ďalšie služby. Je tu možnosť krátkodobého ubytovania pre pocestných a tých, ktorí potrebujú pomoc. Z Domu Charity sa riadi ambulantná opatrovateľská služba v meste Gelnica.

Dom Charity vo Švedlári bol zriadený pred desiatimi rokmi. V priestoroch tohto zariadenia je vybavená kuchyňa a výtlačňa stravy s kapacitou do 80 jedál. Opatrovateľská služba

a rozvoz, ktoré vykonáva je zabezpečovaná aj do okolitých dedín. Činnosť Domu Charity je zabezpečovaná zo zdrojov samosprávy, príspevkov klientov a zo sponzorských darov. Účelom zariadenia je zabezpečiť ľuďom pokojnejšiu a radostnú starobu v dôverne známom prostredí, v blízkosti príbuzných a známych (Kováč, 2007)

FCH Krompachy

Je jednou z najstarších FCH, ktorá bola zapísaná v januári 1994 duchovným správcom Vdp. Jozefom Leščinským. Táto farnosť je na rozhraní Rožňavskej a Spišskej diecézy. Je tam vplyv aj práce Spišskej katolíckej charity, čo vyplýva z geografickej polohy. FCH poskytuje sociálnu prevenciu a sociálne poradenstvo pre ťažko nemocných, bezdomovcom, týraným a zneužívaným. Raz ročne sa uskutočňuje na fare posedenie pre starých a osamelých (Kováč, 2007).

FCH Plešivec FCH Nálepково

2 Gréckokatolícka cirkev

Charitatívna činnosť gréckokatolíckej cirkvi podľa cirkevného kódexu

Pre lepšie porozumenie charitatívnej činnosti Gréckokatolíckej cirkvi, pozrieme sa najprv na jej postavenie v právnej úprave Kódexu gréckokatolíckej cirkvi CCEO. (1990) v jednotlivých kanónoch.

Podľa kán. 25. § 1 veriaci majú prispievať na potreby cirkvi, aby mala, čo potrebuje pre vlastné ciele, zvlášť pre bohoslužbu, pre apoštolskú a charitatívnu činnosť, a pre slušné živobytie svojich služobníkov.

V § 2 spomínaný kánon zaväzuje veriacich, aby podporovali sociálnu spravodlivosť a pamätali na príkaz Pána pomáhať z vlastných prostriedkov chudobným. V duchu tohto ustanovenia každý člen gréckokatolíckej Cirkvi sa má podľa svojich možnosti usilovať o vytváranie spravodlivejšej spoločnosti, v ktorej sa budú uplatňovať sociálne princípy. Je tu však spomenutý aj záväzok, aby veriaci z vlastných prostriedkov podporovali chudobných. Človek teda, keď používa stvorené statky, je povinný hľadiť na svoj zákonne vlastnený majetok, že ten nie je iba jeho vlastný, ale že je súčasne spoločný; spoločný v tom zmysle, aby bol nielen jemu užitočný, ale aj iným. Majetok má z pohľadu cirkvi veľmi silnú sociálnu spojitosť.

V kán. 620 sa uvádza, že pre službu druhým vytvárajú veriaci združenia a spolky, ktoré majú za cieľ apoštolát, diela lásky a pomoci. V týchto spoločenstvách je postarané o náboženské formovanie svojich členov pod vedením miestnej cirkevnej authority.

Charitatívna činnosť je súčasťou kňazskej služby. Podrobnejšie o tom pojednáva kán. 289 v § 3. V ňom sa ustanovuje, že farár je služobníkom všetkých, preto má podporovať rast kresťanského života u jednotlivých veriacich i tých čo sa aktivizujú v združeniach venujúcich sa zvlášť apoštolátu. Nech navštevuje domy a školy podľa pastoračných potrieb, horlivo sa venuje dospievajúcim mládeži a mladistvým, s otcovskou láskou pomáha chudým a nemocným. Zvláštnu starostlivosť venuje pracujúcim a snaží sa, aby veriaci sa aktivizovali v apoštolských dielach.

V kán. 381 § 1 sa spomína, že duchovní majú byť všetkým príkladom v dobročinnosti a v pohostinnosti, zvlášť voči nemocným, zarmúteným, prenasledovaným, migrantom a bezdomovcom.

V kán. 202 a 203 sa hovorí o povinnostiach eparchiálnych biskupov, medzi ktoré patrí podpora rôznych foriem apoštolátu. Súčasťou tohto apoštolátu sú tiež charitatívne a sociálne diela.

Charita nemá v kódexe samostatnú kapitolu, ale charitatívna činnosť je v ňom predstavená ako jedna z charakteristických činností Cirkvi. Ciele pre ktoré je cirkev oprávnená vlastniť majetok sú predovšetkým usporadúvanie božského kultu, starosť o slušné zabezpečenie kléru a iných služobníkov, posvätný apoštolát a dobročinná láska najmä oči chudobným. Medzi cieľmi pre používanie majetku patria apoštolské činnosti a jednou z týchto apoštolských činností je charitatívna činnosť.

Cirkev teda vníma svoj majetok ako prostriedok, na vykonávanie bohoslužby. Táto bohoslužba je však premostená s konkrétnymi potrebami ľudí. Medzi nimi sú často núdzni a biedni, ktorí sú odkázaní na pomoc a podporu druhých. Hmotné dobro Cirkvi sa preto používajú aj na vykonávanie tejto služby.

Charita ma u gréckokatolíkov podobu jednak organizovanej inštitúcie, ale kódex viaže k preukazovaniu milosrdenstva - charity všetkých veriacich a osobitne duchovných.

Kódex teda vyzýva všetky skupiny veriacich od laikov, cez kňazov až po biskupov, aby sa venovali dobročinnosti a charite ako súčasť svojho životného postoja a apoštolátu.

Gréckokatolícka diecézna Charita v podmienkach PSK

„Slovo charita pochádza z latinského slova „caritas“ a znamená empatickú lásku, ktorá rozumie človeku v núdzi a nezištne mu pomáha. Cieľom je preukazovať činnorodú službu, aby každý človek bez výnimky mohol žiť, poznať svoju dôstojnosť, hodnotu a poslanie, a tak sa na základe slobodnej voľby mohol prejavovať a realizovať.

Gréckokatolícka diecézna Charita (GK DCH) je právnickou osobou v zmysle zákona č. 308/1991 Z. z. a je evidovaná ako účelové zariadenie katolíckej cirkvi na Ministerstve kultúry Slovenskej republiky“ (Výročná správa GK DCH, 2006, s. 5).

História GK DCH

Ako uvádzajú Gabriel Székely a Anton Meszároš (1997) charitatívna činnosť je prirodzenou súčasťou cirkevného života gréckokatolíckej cirkvi. Prvá charita na Slovensku vznikla v roku 1927 na podnet biskupa Jána Vojtašáka, arcibiskupa Kmeťka a biskupa Buzalku. Gréckokatolícka diecézna charita bola založená biskupom P. P. Gojdičom po II svetovej vojne.

Jej prvým riaditeľom bol bazilián o. ThDr. Marián Potáš. Medzi prvé aktivity charity patrila distribúcia humanitárnej pomoci zo zahraničia pre chudobné rodiny. Organizovali sa zbierky šatstva a potravín. Rozvoj charity a jej činnosť prerušil na celom Slovensku rok 1984. Jej pôsobenie sa obmedzilo iba na doopatrovanie starých, chorých kňazov a rehoľníkov v charitatívnych domovoch. Obnovená charita patrila medzi prvé inštitúcie, ktoré začali svoju činnosť na území prešovského gréckokatolíckeho biskupstva po roku 1989. Iniciatívy sa chytli mladí ľudia, ktorí začali pracovať v provizórnych podmienkach farského úradu v Prešove.

„Už v septembri 1991 bol menovaný riaditeľ Ing. Maroš Šatný, vo februári 1992 začala Charita vykonávať svoju prvú stálejšiu činnosť - príjem núdznych. V tom istom roku začala rekonštrukcia objektu na Jarkovej ulici č. 79 v Prešove, dokončená bola v júli 1993. V septembri 1993 tu začal prevádzku dom pre bezdomovcov s názvom Dom Charitas. Bol pre 14 mužov a jeho cieľom je ponúknuť ľuďom bez domova šancu zmeniť svoj doterajší spôsob života. Len v priebehu roku 1994 bolo evidovaných 149 žiadostí o ubytovanie.“ (Midlíková, 1995, s. 17)

G. Székely a A. Mesároš (1997) ďalej uvádzajú, že priestoroch Domu Charitas okrem zariadenia práčovne otvorili v roku 1995 autoumyváreň, kde boli zamestnaní nájomníci v tomto zariadení. Ešte v roku 1994 bolo zriadené Charitatívno-sociálne centrum. Jeho cieľom je poskytovanie prvej sociálnej pomoci ľuďom, ktorí žijú na okraji spoločnosti, alebo sa ocitli v ťažkej životnej situácii. Podobnú činnosť vyvíja od februára 1994 charitatívna služba v rodinách. Jej zmyslom je pomôcť ošetrovať ležiacich pacientov, vykonávať pomocné práce pri starých ľuďoch, v mnohohodetných rodinách s postihnutými deťmi.

Resocializačný systém GK DCH „CESTA K DOMOVU (RS CKD)“

„Gréckokatolícka charitná služba sa realizuje vo forme resocializačného systému „Cesta k domovu“, ktorého základom sú štyri stupňovité a navzájom spolupracujúce zariadenia resp. služby poskytujúce starostlivosť podľa zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci a zákona č. 305/2005 o sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratele. Resocializačný systém zahŕňa aj doplnkové aktivity pravidelného a jednorazového charakteru. Svoju činnosť vykonáva v spolupráci s poprednými odborníkmi, akými sú psychológovia, supervízori, psychiatri, kňazi, praktickí lekári pre dospelých, stomatólogovia, toxikológovia, právnici a projektoví manažéri“ (Výročná správa GK DCH, 2006, s. 9).

V Ročenke SKCH (2002, s. 33) sú uvedené tieto cieľové skupiny RS CKD:

- „osoby závislé od alkoholu;
- osoby závislé od psychotropných látok a halucinogénov;
- osoby závislé na hráčkovej vášni;
- osoby po výkone väzby alebo trestu odňatia slobody;
- osoby spoločensky neprispôsobené“.

RS CKD tvoria štyri zariadenia:

- 0. stupeň – Sociálne centrum,
- 1. stupeň – Nocľaháreň Archa,
- 2. stupeň – Dom Charitas,
- 3. stupeň – Domov nádeje.

Sociálne centrum, Prešov (0.stupeň RS CKD)

Svojím charakterom sa zameriava na sociálnu prevenciu a sociálne poradenstvo, ambulantnú a terénnu sociálnu prácu.

Klientmi sú predovšetkým občania po skončení liečby v zdravotných zariadeniach na liečbu drogovu závislých osôb, ktorých po liečbe rodinné prostredie nedokázalo prijať späť a potrebovali pomocnú ruku. Sociálne centrum poskytuje sociálnu prevenciu a sociálne a protidrogové poradenstvo, ambulantný a terénny kontakt s klientom, prvý kontakt s klientom (osobný aj formou korešpondencie zo vzdialenejších miest, liečební, detských domovov, NVÚ a pod.) vstupujúcim do RS CKD a jeho príprava na vstup do zariadení RS CKD, zistenie anamnéz a následné usmernenie klienta vedúce k zmene sociálnej situácie, zostavovanie resocializačných krokov klienta, vyhľadávanie a zachytávanie vhodných klientov na vstup do RS CKD, sprostredkovanie pobytov v rámci projektu i mimo neho (v zariadeniach, ktoré sú pre klientov vzhľadom na ich zdravotný stav vhodnejšie), kontakt s úradmi, liečebňami, a pod. Sociálne centrum poskytuje administratívnu pomoc, potravinovú výpomoc, peňažnú úschovu a spolumajetkovú, finančné úhrady (v prípade, ak SC disponuje finančnými prostriedkami), poskytuje šatstvo a obuv, hygienické potreby, hygienickú očistu a pracuje aj v teréne (sprevádzanie klientov) (Michalčíková, 2004).

Vo Výročnej správe GK DCH (2006) sa uvádza, že v priebehu roku 2006 sa stabilizovala terénna a vyhľadávacia činnosť závislých osôb resp. bez domova na území mesta Prešov po prijatí dvoch terénnych sociálnych pracovníkov. Tak isto predelením kancelárskych priestorov

SC sa vytvorili adekvátnejšie podmienky pre poskytovanie služieb SC pretože majú obaja poradcovia vytvorení priestor pre nerušenú diskretnú komunikáciu s klientom. Víziou Sociálneho centra do ďalšieho obdobia je stabilizovať terénnu a vyhľadávaciu činnosť rizikových skupín obyvateľstva a zároveň rozšírenie stabilizáciu spolupráce so zdravotníckymi, sociálnymi zariadeniami a štátnymi inštitúciami pri riešení problémových situácií klientov z terénu. Ku skvalitneniu doteraz rozbehnutých služieb a rozbeh nových služieb by mali napomôcť i nové priestory SC.

Nocľaháreň Archa v Prešove (1.Stupeň RS CKD)

„Svojím zameraním je útlkom s celodennou prevádzkou pre sprostredkovaných klientov z 0. stupňa, čakateľov na uvoľnenie miesta v zariadení RS CKD (príp. na protialkoholickú liečbu), pre neúspešne resocializovaných klientov z vyšších stupňov RS CKD, občanov vo výkone trestu odňatia slobody, ženy a deti unikajúce z domova pod vplyvom násillia, alkoholikov, toxikomanov, bezdomovcov a i.

Medzi poskytované služby Nocľahárňou Archa patrí nocľah s možnosťou celodenného pobytu a prípravy teplej stravy, možnosť celkovej hygienickej očisty a výmeny šatstva, možnosť prania a žehlenia osobných vecí. V rámci pracovnej terapie je klientom umožnená práca v okolí objektu, alebo distribúcia časopisu Cesta. Klientom je tiež ponúknutá možnosť osobných pohovorov so socioterapeutmi pre riešenie nepriaznivej situácie klienta, spoluhospodárenie s klientom, využívanie servisu služieb Sociálneho centra, či možnosť zlepšenia finančnej situácie zapojením sa do projektu Aktivačnej činnosti.

Medzi hlavné výsledky zariadenia patrí zabezpečovanie každodenného stravovania pre klientov bez príjmu, rozbehnutie pravidelných ergoterapií v dopoludňajších aj odopoludňajších hodinách. Ukončením supervízneho výcviku sa zvýšili kvalifikačné predpoklady pracovníkov a tiež spojením terapeutických tímov útulku a ZCHB sa vytvorili podmienky pre účinnejšie terapeutické pôsobenie na klientov.

V blízkej budúcnosti sa Nocľaháreň Archa bude zameriavať hlavne na skvalitnenie resocializačného programu zariadenia a zvyšovanie kvalifikácie personálu, tiež klienti budú vedení k rozvoju svojich zručností pri výrobe nábytku a šitím posteľnej bielizne“ (Výročná správa GK DCH , 2006, s. 11, 12).

Dom Charitas v Prešove (2.stupeň RS CKD)

„Je to zariadenie s celodenným ubytovaním a pracovnou terapiou. V resocializačnom stredisku sa uskutočňuje hlavná časť resocializačného programu RS CKD“ (Resocializačný systém „Cesta k domovu“, 2004, s. 2).

Andrea Čusová (2006) udáva, že v Dome Charitas v Prešove sa poskytujú resocializačné služby, ubytovanie, stravu a pracovnú terapiu ľuďom, ktorí sa chcú vrátiť do spoločenského života a to hlavne mužom vo veku od 16-50 rokov, ktorí sú závislí od alkoholu a iných návykových látok, závislých na hracích automatoch. Doba ich pobytu sa pohybuje v od minimálne 13 mesiacov až po maximálnu dĺžku pobytu a to 32 mesiacov. V Dome Charitas je hlavne využívaná pracovná terapia, kde klienti vykonávajú rôzne práce v okolí domu potrebné pre bežnú prevádzku, práce v kuchyni, práčovni, autoumyvárni, v záhrade ale i v stolárskej dielni. V stolárskej dielni klienti vyrábajú výrobky z masívneho dreva i drevotriesky. Výrobky sú určené nie len Domu Charitas, ale i zákazníkom. Klienti nie sú profesionálni stolári, ale túto prácu vykonávajú ako svoj koníček v rámci pracovnej terapie. Počas pobytu majú klienti možnosť dopĺňať si vzdelanie pomocou rekvalifikačných kurzov a pod., využívať 1x týždenne telocvičňu a posilňovňu v priestoroch zariadenia.

V tomto roku sa v zariadení rozbehla arteterapia, ktorú chcú naďalej skvalitňovať a stabilizovať, k tomu má prispieť zvyšovanie kvalifikácie personálu.

Domov Nádeje v Prešove (3.stupeň RS CKD)

„Podľa zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci je Domov nádeje chráneným bývaním. V protidrogovej terminológii je domom na pol ceste. Tento termín vznikol na ministerstve a bežne sa používa“ (Jurčišinová, 2003, s. 15).

Ako Výročná správa GK DCH (2006) uvádza cieľovou skupinou RS DON sú muži od 18 rokov s diagnózou závislosti od návykových látok, po riadne ukončenej liečbe v zdravotníckom zariadení, neprijatí do DOCH. Patria tu aj klienti, ktorí sú bez domova z objektívnych dôvodov (vek nad 55 – do 60 rokov), klienti telesne schátralí v dôsledku dlhodobého užívania návykových látok – neschopní pracovať v pracovnej terapii DOCH, klienti s tzv. duálnymi diagnózami a s perspektívou v prípade dobrej motivácie abstínovať a resocializovať sa – podľa vyjadrenia personálu liečebne a garanta RS CKD, klienti s IQ v oblasti subnormy t.j. slaboduchosti.

Cieľovou skupinou ZCHB DON sú muži od 18 rokov s diagnózou závislosti od psychoaktívnych látok po ukončení resocializácie:

- a) v systéme RS CKD (DOCH, RS DON),
- b) v inom resocializačnom stredisku v rámci SR,
- c) príp. po kontrolovanej abstinencii v NOA,
- d) klienti s ľahkým zdravotným postihnutím alebo duševnou poruchou odôvodňujúcimi pobyt v zariadení chráneného bývania.

Klientom je poskytovaná pravidelná pracovná terapia ZCHB formou aktivačnej činnosti. Ukončením supervízneho výcviku sa zvýšili kvalifikačné predpoklady pracovníkov a spojením terapeutických tímov útlkov a ZCHB sa vytvorili podmienky pre účinnejšie terapeutické pôsobenie na klientov

Doplňkové aktivity RS CKD

Klub alkoholikov hľadajúcich abstinenciu Kahan

„Klub KAHAN Prešov vznikol na podnet klientov a personálu projektu „Cesta k domovu“, aby klienti umiestnení v projekte, ale aj tí, ktorí sa vrátili do života spoločnosti mohli v ňom nachádzať oporu ľudí, ktorí im rozumejú a budú im oporou v abstinencii a zaradení sa do spoločnosti“ (Valiček, 2004, s. 12).

Tento svojpomocný klub, ako je uvedené vo Výročnej správe (2006, s. 16) „je zameraný na doliečovanie osôb závislých od návykových látok so snahou o abstinenciu, propagáciu abstinentného spôsobu života a sprostredkovanie informácií. Stretnutí sa zúčastňujú i rodinní príslušníci závislých osôb. Klub okrem osôb z mesta Prešov navštevujú aj osoby z Košíc, Bardejova, Vranova, Lipian a Sabinova“.

Mesačník Cesta

Ako sa uvádza vo Výročnej správe (2006, s. 17, 18) časopis Cesta je „náučný kresťanský časopis o abstinencii, bezdomovectve, kvalite života a iných sociálno-patologických javoch distribuovaných najmä formou pouličného predaja. Pravidelný obsah časopisu tvoria rozhovory so známymi osobnosťami spoločenského života najmä o závislostiach, pohľady odborníkov a príspevky teológov, príspevky MUDr. Benkoviča k nelátkovým závislostiam, svedectvá a životné príbehy klientov a členov klubu Kahan, recenzie kníh a iné. Na produkcii časopisu sa

podieľajú 12-ti dlhodobo nezamestnaní ľudia formou aktívneho príspevku. Pre distributérovi časopis prináša ergoterapeutický a finančný prínos. V budúcnosti je vízia rozbehnúť dlhodobú spoluprácu pri distribúcii časopisu s Diecéznymi charitami na Slovensku a nadviazať intenzívnejšiu a aktívnejšiu spoluprácu s existujúcimi klubmi abstinentov v SR a naďalej šíriť osvetu abstinenčného spôsobu života“.

Sociálne služby stacionárne

Dom sv. Anny v Starej Ľubovni (GKDCH)

Ako Marianna Kolbáková (2004) udáva Dom sv. Anny začal svoju činnosť 1.11.1999 ako jediné zariadenie tohto druhu v regióne na podnet rodičov postihnutých detí. Je určené pre deti a mládež s kombinovaným postihom s denným pobytom. Priestory sú začlenené do obytnej plochy; obývajú ich zväčša mladé rodiny. Areál budovy je prispôsobený pre deti a tak dáva možnosť integrácie postihnutých detí do zdravej komunity. V Dome sv. Anny majú deti zabezpečenú výchovnú, záujmovú, kultúrnu činnosť, pracovnú terapiu, nevyhnutné životné úkony, stravovanie, zaopatrenie, poradenstvo a vzdelávanie. V školskom roku 2001/2002 bola v priestoroch Domu sv. Anny zriadená pomocná trieda pre komplexnejšiu starostlivosť o deti s kombinovaným postihom. Od júla 2004 začal Dom sv. Anny pracovať na rozšírení pracovnej terapie prostredníctvom zariadenia chránenej dielne. Dlhodobým cieľom chránenej dielne je pripraviť postihnutých žiť v chránenom bývaní za pomoci asistencie. Spomenutými aktivitami chce Dom sv. Anny dosiahnuť, aby deti s kombinovaným postihom mohli žiť v domácom prostredí a neboli ponechané na ústavnú starostlivosť. V oblasti sociálnej prevencie a sociálneho poradenstva chce zariadenie predchádzať negatívnym a patologickým prejavom správania, a tak pomôcť deťom s poruchami správania nasmerovať ich život na správnu cestu.

Sociálne služby ambulantné

Gréckokatolícky exarchát Košice

História Gréckokatolíckeho apoštolského exarchátu v Košiciach začína dňom 21. februára 1997. V tento deň boli zverejnené dekréty č. 78/94 a č. 3/97 Kongregácie pre východné cirkvi, ktoré oznámili, že Svätý Otec Ján Pavol II. ustanovil bulou *Ecclesiales communitates* nový apoštolský exarchát pre veriacich byzantského obradu so sídlom v Košiciach a za prvého

apoštolského exarchu vymenoval vladyku Milana Chautura, CSsR, doterajšieho pomocného prešovského biskupa. Tento exarchát v zmysle ustanovujúceho dekrétu podlieha priamo Svätej stolici.

Územie exarchátu bolo vyčlenené z vtedy jedinej gréckokatolíckej eparchie na území Slovenskej republiky so sídlom v Prešove. Teritoriálne zodpovedá územiu Košického kraja a má rozlohu 6 753 km². Zriadením Gréckokatolíckeho apoštolského exarchátu so sídlom v Košiciach bolo vytvorené osobitné cirkevnoprávne postavenie, ktoré aspoň v základných črtách zodpovedá špecifickému postaveniu Zemplína a Abova v dejinách mukačevského biskupstva (História gréckokatolíckeho apoštolského exarchátu v Košiciach, 2007).

Gréckokatolícka exarchátna charita Košice

Gréckokatolícka apoštolská exarchátna charita (GkAECH) bola zriadená 1.9.2001 podľa kánonu 921 § 1 CCEO a v zmysle § 4 zák. č. 308/91 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností ako útvar Gréckokatolíckej cirkvi s právnou subjektivitou.

Charitná služba sa realizuje vo formách – opatrovateľskou službou v rodinách, domácou ošetrovateľskou starostlivosťou a sociálnou činnosťou (Gréckokatolícka apoštolská exarchátna charita, 2007).

V Správe o činnosti Gréckokatolíckej apoštolskej exarchátnej charity v Košiciach (2006) sa uvádzajú tieto druhy činnosti :

Opatrovateľská činnosť:

1. Charitatívna služba v rodinách Košice
2. Charitatívna služba v rodinách Michalovce
3. Charitatívna služba v rodinách Trebišov

Ošetrovateľská činnosť:

1. Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti ADOS Caritas
2. Požičovňa zdravotníckych pomôcok

Sociálna činnosť:

1. Sociálno – charitatívne centrum Michalovce
2. Sociálno – charitatívne centrum Košice

Sociálnu, opatrovateľsko-ošetrovateľskú činnosť počas celého roka 2006 vykonávalo 10 zamestnancov GkAECH. V školskom roku 2005/2006 absolvovali opatrovateľky a sestry kurzy

s tematikou: starostlivosti o dementných a umierajúcich chorých. Opatrovateľská služba bola poskytovaná 62 klientom, ošetrovateľské úkony boli vykonané u 54 klientov. V troch strediskách bola vykonávaná aktivačná činnosť na počet desať miest.

Opatrovateľská služba - Charitatívna služba v rodinách

Charitatívna služba v rodinách je služba poskytovaná chorým a opusteným ľuďom v domácnostiach, ktorí pre svoj zdravotný stav, opustenosť, starobu potrebujú pomoc pri zabezpečovaní nevyhnutných základných životných úkonov, nevyhnutných prác v domácnosti, či pomoc pri kontakte so spoločenským prostredím.

Poskytovanú službu tvorili úkony. Tieto úkony sa poskytovali v čase, ktorý bol zaznamenaný v zošite u klienta. Každý klient mal k dispozícii tento záznam a súhlas potvrdzoval svojím podpisom. Úkony boli rozdelené do troch skupín: ľahké, ťažké a bezplatné. Platby za poskytované služby boli realizované na konci mesiaca. Spočítalo sa množstvo hodín u klienta a vynásobilo sumou, ktorá bola určená podľa výšky dôchodku a skupinou úkonov. Služby u klientov boli pre jednotlivé opatrovateľky zaznamenané v týždennom rozpise návštev. S týždenným plánom služieb bola každá opatrovateľka oboznámená vopred. S každou prípadnou zmenou bola vždy včas oboznámená opatrovateľka, aj klient. Udalosti, ako hospitalizácia, zmena rozsahu a času poskytovaných služieb, boli zaznamenané v karte u klienta. Prípadné sťažnosti boli dôkladne prešetrené a zaznamenané v karte u klienta. Každý mesiac sa konali pracovné stretnutia s vedúcimi jednotlivých stredísk. Každá vedúca viedla pracovné stretnutia v príslušnom stredisku. Tieto stretnutia boli zamerané nielen na riešenia pracovných problémov, ale aj na získavanie nových vedomostí z oblasti opatrovateľstva. Pri práci s klientmi opatrovateľky podľa potreby používali pracovné pomôcky a zdravotnícke pomôcky, ktoré sú súčasťou Požičovne zdravotníckych pomôcok v stredisku Michalovce.

Činnosť opatrovateľskej služby zahŕňa nielen pomoc pri poskytovaní nevyhnutných životných úkonov v živote opatrovaných, ale má aj spoločenský charakter. Ten sa prejavuje organizovaním spoločenských posedení s klientmi pri príležitosti Veľkonočných a Novoročných sviatkov. Práca opatrovateľiek bola charakteristická aj spoluprácou a komunikáciou s rodinnými príslušníkmi a lekármi primárnej starostlivosti.

Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti – ADOS

Je súčasťou primárnej zdravotnej starostlivosti. Poskytuje odbornú zdravotnícku starostlivosť nemobilným pacientom v ich prirodzenom sociálnom prostredí (doma), t.j. prevenciu, rehabilitáciu, terapiu, poradenstvo, zdravotno-sociálnu a výchovnú činnosť.

Charitatívno – sociálne centrum

V priebehu roka organizujú zbierky odevov, nábytku, obuvi, ktoré potom rozdeľujú sociálne slabým rodinám, ľuďom v hmotnej núdzi prostredníctvom Charitatívno-sociálneho centra v Košiciach a v Michalovciach. Pomáhajú ľuďom, ktorí sa vrátili z výkonu trestu. Spolupracujú s väzenským duchovným v meste Košice. Počas Vianočných sviatkov s pomocou dobrovoľníkov pripravili darčeky pre okolo 120 detí a sedemnástim rodinám doručili základné potraviny ako sú múka, cukor, olej a pod. V novembri sa zapojili do projektu Komunitné organizovanie v rámci projektu Slovenskej katolíckej charity v spolupráci s Nemeckou diakoniou. Tento projekt je zameraný na rozšírenie činnosti a organizovanie práce dobrovoľníkov na Slovensku

Gréckokatolícke rehole a ich charitatívna činnosť

V Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku pôsobia dva mužské a dva ženské rehoľné rády. Mužský – Rád sv. Bazila Veľkého (baziliáni – vasiliani) je východný mníšsky rád, ktorý založil sv. Bazil Veľký v druhej polovici 4. storočia. Je to najstarší rád v Cirkvi. Dnes na Slovensku vykonáva všestrannú apoštolskú prácu, vedie kontemplatívny život s cieľom brániť a šíriť jednotu cirkvi. Baziliáni majú kláštor v Stropkove a v Trebišove. Druhý rád – Kongregáciu Najsvätejšieho Vykupiteľa (redemptoristi) založil v roku 1723 sv. Alfonz z Liguori. Na Slovensku bola v roku 1921 vytvorená jeho východná vetva. Redemptoristi konajú misie na Slovensku i na Podkarpatskej Rusi na Ukrajine, organizujú pravidelné duchovné cvičenia pre rodiny a mládež. Ženský rád – Rád sestier sv. Bazila Veľkého založila jeho vlastná sestra sv. Makrína. Baziliánky pracujú vo výchovnej sfére – spravujú Strednú zdravotnícku školu sv. Bazila Veľkého v Prešove, pracujú v sociálnych ústavoch, organizujú letné duchovné stretnutia mládeže. Druhý rád - Kongregácia sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie bola založená v roku 1892. Jej zakladateľmi sú J. Lomnický a C. Selecký. Ich charizmou je „slúžiť ľuďom tam,

kde je to najviac potrebné“. Cieľom činnosti kongregácie je výchova detí a mládeže, pomoc starým, chorým a opusteným.

Baziliáni

Rehoľa baziliánov je vôbec najstaršia z rehôľ katolíckej cirkvi. Má za sebou vyše 1600-ročnú históriu. Rehoľa dala katolíckej cirkvi stovky, ba tisícky služobníkov Božích. Aj také veľké osobnosti ako sv. Cyril a sv. Metod, ktoré boli povýšené na patrónov Európy. Duchovným synom rehole baziliánov bol tiež sv. Jozafát Kuncevič, arcibiskup Polocký, ktorý sa zlatými literami zapísal do dejín východného kresťanstva. Zakladateľ Sv. Bazil Veľký (329 - 379) - Arcibiskup Cézarej Kapadóckej - roztrúsené mníšstvo uviedol do riadne ustanovených kláštorov. I napriek krátkemu životu vykonal dielo, ktoré prežilo celé stáročia. Svojimi 368 pravidlami dal základ rehoľného života.

Aj v oblasti dnešnej prešovskej eparchie má svoju vekmi posvätenú históriu. Z 15. storočia je známy kláštor o. baziliánov v dedine Krásny Brod (pri Medzilaborciach) a kláštor na Bukovej Hore (neďaleko Stropkova). Plné obrozenie tradícií Rádu sv. Bazila Veľkého na teritóriu súčasnej prešovskej eparchie sa začalo v roku 1939, keď sem prišli baziliáni násilne vyvezení Maďarmi zo Zakarpatskej Ukrajiny. V júni 1944 bola slávnostná posviacka novozaloženého kláštora v Trebišove biskupom Pavlom Gojdičom, OSBM. V lete 1945 biskup Gojdič, OSBM požiadal baziliánov, aby prijali vedenie gréckokatolíckej farnosti sv. Klimenta v Prahe. V Prešove biskup Gojdič, OSBM predal Rádu dvojpodlažný eparchiálny dom, v ktorom istý čas pred tým bolo eparchiálne gymnázium. V súčasnosti baziliáni obsluhujú desať farností, prevzali späť budovu kláštora v Trebišove, potrebuje však generálnu opravu. Postavili nový kláštor v Prešove. Chystá sa výstavba kláštora v Krásnom Brode, na Bukovej Hore. (Čajka, 1995)

Sestry Rádu sv. Bazila Veľkého

Sestry baziliánky prišli do Prešova v roku 1922 na pozvanie kapitulného vikára o. dr. Rusnáka. Sestry mali v Prešove internát pre gréckokatolícke dievčatá zo stredných škôl. Niektoré sestry vyučovali aj na základnej škole. V roku 1938 sestry baziliánky prišli do Medzilaboriec, kde viedli materskú školu a v roku 1945 do Sečoviec. Tam tak isto mali materskú školu. Po II. svetovej vojne sa starali vo Svidníku a Stropkove o sirotinec pre vojnové siroty.

V súčasnosti má provincia svoje domy v Prešove (provinciálát a noviciát), Svidníku,

Bardejove, Legnave a Košiciach. Po novembri 1989 pôvodný kláštor v Prešove nebol vrátený tejto reholi, ale bolo jej umožnené výhodne kúpiť rodinný dom so záhradou. Ten potom rozšírili a pristavili kaplnku sv. Makríny. Kaplnka a kláštor boli posvätené najdôstojnejším otcom biskupom Mons. Jánom Hirkom 16. októbra 1993. V súčasnosti pre kaplnku robia ikonostas, preto je tu na návšteve jedna sestra z Argentíny. Maľuje ikony, pričom zaučá do originálneho maľovania ikon aj jednu sestru.

Od 1. septembra 1990 sestry baziliánky zriadili Strednú zdravotnícku školu sv. Bazila Veľkého.

Jedna sestra sa venuje apoštolátu rómskej mládeže, vyučuje Rómov náboženstvo v Jarovniciach a v Bardejove. Prispieva aj do rómskeho časopisu.

Dve sestry katechizujú vo Svidníku - na cirkevnej i štátnej základnej škole. V Bardejove sestry pracujú v sociálnom ústave a starajú sa o kostol (Čajka, 1995)

Gréckokatolícki redemptoristi

Akoby rehoľné dvojčky sú na Slovensku dve viceprovincie otcov redemptoristov - Redemptoristi latinského obradu so sídlom v Bratislave a Redemptoristi byzantsko-slovanského obradu (gréckokatolícki) so sídlom v Michalovciach.

Rehoľu založil v roku 1732 sv. Alfonz Liguori, aby jej členovia pomáhali na ceste spásy dušiam opusteným. Jej oficiálny názov bol Kongregácia Najsvätejšieho Vykupiteľa, ktorá je tohto času mnohoobradová.

Dnes je na svete približne 6 tisíc redemptoristov. K 1. septembru 1994 mala prešovská viceprovincia 16 kňazov, dvoch rehoľných bratov a 24 študentov, pričom kandidátov bolo asi desať. Je teda vekovo mladá a robí si ambície rozšíriť misie pre gréckokatolíkov na Zakarpatskej Ukrajine, Balkáne, ba i v Kanade a USA, kde je veľká náklonnosť k Východnému obradu a je veľa opustených duší, trpiacich rozdelením, protestantom.

Redemptoristi od roku 1968 pracovali ako farári v diecéze, ale zároveň tajne rozširovali rady rehole. Po roku 1988 sa právna subjektivita rehole obnovila. Obnovili i časopis Misionár; duchovné obnovy a cvičenia.

Kongregácia Sestier služobníc

Kongregácia Sestier služobníc Nepoškvrnenej Panny Márie sa zrodila v roku 1892 z

veľmi naliehavej potreby činnej rehole v gréckokatolíckej cirkvi.

Charizma a špiritualita v živote sa uplatňuje troma hlavnými činnosťami: výchova detí a mládeže (katechizácia a evanjelizácia), pomoc chorým, opusteným a ľuďom v núdzi, starosť o krásu Božích chrámov a dôstojnosť liturgie. Sestry začali svoje pôsobenie v Prešove na pozvanie o. biskupa Pavla Gojdiča v roku 1928.

V roku 1992 Slovenská katolícka charita za účasti sestier otvorila Dom sv. Jozefa v Spišskej Novej Vsi, kde našli útulok postihnuté deti a slobodné mamičky, najčastejšie vykázané z domu. Poskytujú tu tiež stravu dôchodcom z okolia.

V Poprade sestry vykonávajú ošetrovateľskú službu. V ťažkých podmienkach pracuje pre spásu duší, hlavne vo výchove detí a mládeže, misijná komunita v usť. Čorne na Ukrajine (Čajka, 1995).

3 Pravoslávna Cirkev

Pravoslávna cirkev je cirkvou, s ktorou má Katolícka cirkev spoločných prvých sedem ekumenických koncilov. Má pravovernú vierouku a riadne služobné kňazstvo, a teda aj platné sviatosti. Aj pravoslávni biskupi sú riadnymi nástupcami apoštolov. Pravoslávny rímskeho biskupa považujú len za patriarchu Západu a nie za hlavu univerzálnej Cirkvi. Sami majú na Východe viac patriarchátov, v ktorých sídlia patriarchovia - biskupi s právomocou nad väčším územím - provinciou i niekoľkými provinciami. (Ján Merell 1963). Nicejský snem v roku 325 potvrdil staré výsady biskupstvom v Alexandrii, Antióchii a v Ríme. Prvému stál na čele sv. Marek, druhému a tretiemu sv. Peter Apoštol. Ďalšie snemy priznali patriarchálne právomoci biskupovi v Jeruzaleme a najmä v Carihrade, ktorému Carihradský snem roku 381 pririekol prednosť pred všetkými patriarchátmi hneď po rímskom. V priebehu storočí biskupi mnohých miest získali čestný titul patriarcha. V kruhoch nie príliš zasvätených sa hovorí väčšinou o cirkvi pravoslávnej ako takej. V skutočnosti hovoríme o pravoslávnych cirkvách v množnom čísle, pretože cirkvi v jednotlivých národoch spája vlastne spoločná tradícia. Aj do vierouky, prísne stráženej a upnutej na učenie o prvých siedmich všeobecných konciloch, vnikli postupom času niektoré rozdiely. V súčasnej dobe existuje 15 autokefálnych cirkvi byzantského obradu. Patriarcháty: Carihradský, Alexandrijský, Antiochijský, Jeruzalemský, Moskovský, Gruzínsky, Srbský, Rumunský, Bulharský. Cirkvi v čele s arcibiskupom: Kyperská, Grécka, Poľska, Československá, Americká, Albánska a autonómna Fínska.

„Pravoslávna cirkev sa hlási k dedičstvu sv. Cyrila a Metoda. Neustále sa pozerá na dielo, v ktorom sa nachádzajú jej korene: na misiú svätých bratov Cyrila a Metoda a ich žiakov, nasledovateľov a pokračovateľov. V ňom vidí väzbu s prvými pokoleniami kresťanov, ktorých svedectvo trvá už takmer dvetisíc rokov.“ (Aleš, 1998, s.81, 82).

„Podľa učenia pravoslávnych pretrvala ich bohoslužba na východe Slovenska až do dnešnej doby, napriek zavedeniu únie s Rímom v r. 1649. Počiatky obnovenia pravoslávnej Cirkvi v bývalom Československu spadajú do druhej polovice 19. storočia. Pred rokom 1918 bola Praha jediným miestom, kde mali pravoslávni veriaci od roku 1874 farnosť.“ (Kumor, Dlugoš, 2004, s. 592, 593).

P. Aleš (1998) uvádza predpoklady pre rozšírenie cirkevnej organizácie umožnili až vznik ČSR v r. 1918. V r. 1929 dospel vývoj pravoslávneho hnutia v Československej republike

k zriadeniu troch eparchií - eparchie českej, podkarpatoruskej a mukačevsko-prešovskej. Nádejný vývoj Pravoslávnej cirkvi v Československu bol však otrasený udalosťami vojnových rokov 1939-1945. V r. 1945 bol život pravoslávnej eparchie v oslobodenom Československu opäť obnovený. Na základe rozhodnutia Eparchiálneho zhromaždenia v novembri 1945 v Olomouci sa uznieslo požiadať o vyčlenenie československých eparchií z jurisdikcie Srbskej pravoslávnej cirkvi a prijatie do jurisdikcie Moskovského patriarchátu. To sa stalo v roku 1946. Súčasne bol zriadený Exarchát Moskovského patriarchátu v Československu, ktorý zahrnul všetky cirkevné obce na území Československa. Pražské biskupstvo bolo povýšené na arcibiskupstvo (neskôr metropoliu). V roku 1950 bola konštituovaná nová pravoslávna eparchia na Slovensku: Michalovská pravoslávna eparchia. Dňa 2.10.1951 návrh biskupského zboru exarchátnej rady, aby požiadala Posvätnú synodu Ruskej pravoslávnej cirkvi o požehnanie k udeleniu autokefality pre pravoslávnych v ČSR, bol akceptovaný rozhodnutím synody zo dňa 10.10.1951. Slávnostne bola autokefalita Pravoslávnej cirkvi v Československu vyhlásená na verejnom zasadnutí exarchátneho zhromaždenia 8.12.1951. Svoj súhlas s týmto aktom potvrdili účasťou svojich delegácií popri materskej ruskej Cirkvi tiež antiochijská, gruzínska, rumunská, bulharská, albánska a poľská. Konštantínopolská Cirkev (carihradský patriarchát) vydala "Patriarchálny a synodálny tomos (akt) o požehnanie autokefality svätej Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku" dňa 27.8.1998. Na území KSK a PSK sa nachádzajú v súčasnosti Prešovská eparchia a Michalovská eparchia.

Charitatívna činnosť Pravoslávnej cirkvi v zákonníku

Ako uvádza Vašek Bedřich (1941, s. 32) „zákoník pravoslávnej cirkvi neobsahuje samostatnú kapitolu týkajúcu sa charity. Zdrojom právnych noriem sú predovšetkým uznesenia prvých koncilov. Tieto koncily sa tiež dotýkali charitatívnej činnosti Cirkvi. Napr. Koncil v Nicei žiadal, aby vo všetkých mestách boli domy vyhradené pre cudzincov, nemocných a chudobných.“ V jednotlivých kapitolách zákonníka sa charitatívna služba spomína najmä v súvislosti s cirkevným majetkom.

V siedmej kapitole pojednávajúcej o cirkevnom majetku Panagiotis I. Boumis (1997, s. 187) uvádza, „aby mohla cirkev vykonávať svoje dielo, potrebuje objekty i materiálne prostriedky. Podľa toho akému cieľu ku ktorému sú určené sa tieto veci podľa pravoslávneho práva rozdeľujú na posvätné a na sväté. Posvätnými vecami sa nazývajú tie, ktoré sa špecificky

používajú na bohoslužobné účely. Pod svätými vecami sa rozumejú všetky cirkevné objekty, veci hnutel'né i nehnuteľné, ktoré cirkev používa na splnenie svojich cieľov“. Podobne ako u ostatných kresťanských cirkvi, hlavnými cieľmi na ktoré cirkev užíva svoj majetok sú predovšetkým bohoslužobné výdavky, živobytie kléru a konanie charitatívnych diel. Znamená to teda, že pravoslávna cirkev za jeden z cieľov, na ktorý chce používať svoj majetok je charitatívna služba. Touto službou cirkev vydáva svedectvo o Kristovi a spĺňa svoje dielo vo svete.

Ďalej P. Boumis (1997) dodáva, že zákonník v svojich ustanoveniach poukazuje na to, že Cirkev bola od svojho počiatku centrom filantropie – charity. Kresťanské spoločenstva prvých storočí mali dobre organizovanú charitatívnu činnosť. Uvádza sa, že cirkevné obce mali dostatok prostriedkov na opatrovanie vdov, sirôt, a celkove pre chudobných. Starali sa tak o cudzích, chorých, starých, ako aj o oslobodenie zajatcov. V pastorálnom poslaní pravoslávnej cirkvi i dnes zostáva charitatívna činnosť jedným z jej charakteristických znakov.

Charitu majú konať aj jednotliví veriaci, ktorí patria do cirkvi. Pojednávajú o tom ustanovenia týkajúce sa práv a povinností veriacich. Podrobnejšie zadefinovanie týkajúce sa charitatívnej činnosti pre laika či duchovného zákonník neupravuje.

Sociálna služba Pravoslávnej cirkvi na Slovensku

Informácie týkajúce sa sociálnej služby Pravoslávnej cirkvi na Slovensku sme získali v rozhovore s Mgr. Ivetou Starcovou, členkou Metropolitnej rady Pravoslávnej cirkvi v Prešove.

V oblasti sociálnej diakonie prejavujú svoje aktivity tieto cirkevné obce: Strážske, Svidník, Vernár, Čabiny, Závadka, Falkušovce, Krompachy, Vyšná Jablonka, Markovce, Veľké Kapušany, Klenová, Stakčín, Zemplínske Hradište, Telgárt, Miková a Smolník. Tieto cirkevné obce nemajú zriadené samostatné organizácie na vykonávanie sociálnej práce. Svoje činnosti vykonávajú na báze dobrovoľnosti.

V mnohých ďalších cirkevných obciach pôsobí Filantropia bez samostatnej právnej subjektivity a pomáha pri riešení problémov v danej oblasti. Záujem a ochota pomôcť ľuďom nachádzajúcim sa v núdzi buduje zdravé cirkevné spoločenstvo. Cirkev zároveň spolupracuje s organizáciami tretieho sektora, aby takto spoločne pomáhali trpiacim a ľuďom v núdzi.

Filantropia - Dom, n.o.

Poslaním organizácie je poskytovanie sociálnej starostlivosti ľuďom, ktorí sa nachádzajú

v núdzi, poskytovanie ubytovania v krízových situáciách, poskytovanie psychologicko--poradenských služieb a ostatnej charitatívnej, sociálnej a zdravotnícko-poradenskej starostlivosti.

Po svojom vzniku Filantropia - Dom, n.o. pomáhala ľuďom, ktorí boli závislí, poskytnutím ubytovania a poradenstva. Zároveň bezplatne zabezpečovala teplú stravu pre bezdomovcov. V rokoch 2001 až 2004 zabezpečovala opatrovateľskú službu starým a bezvládnym ľuďom, vrátane donášky stravy. Niektoré aktivity v súvislosti s bezdomovcami boli riešené v spolupráci s Gréckokatolíckou charitou a pobočkou Červeného kríža v Prešove.

V súčasnosti z dôvodu nedostatku ubytovacích kapacít, ako aj personálneho zabezpečenia Filantropia - Dom, n.o. poskytuje šatstvo, teplú stravu, poradenstvo nielen obyvateľom Prešova, ale každému, kto o to požiada.

Od roku 1998 v rámci projektu Filantropie fungovala na profesionálnej úrovni Linka dôvery, ktorá nadväzovala na skúsenosti pedagógov, ktorí pôsobili v tejto oblasti na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Išlo o pomoc ľuďom v čase krízy po stránke duchovnej a psychickej v duchu kresťanskej etiky. Bola to tímová práca teológa a psychológa v spoločných službách pri telefóne, resp. vedení skupín, pri individuálnych osobných rozhovoroch podľa potrieb a požiadaviek zo strany klienta.

Filantropia - charitatívna a sociálna služba Pravoslávnej cirkvi na Slovensku

V roku 1999 bola ako ústredie filantropickej služby Pravoslávnej cirkvi na Slovensku zriadená Filantropia - charitatívna a sociálna služba Pravoslávnej cirkvi na Slovensku. Poslaním Filantropie je poskytovanie charitatívnych, sociálnych, zdravotníckych a psychologicko-poradenských služieb ľuďom nachádzajúcim sa v núdzi bez ohľadu na rasu, národnosť, náboženstvo a politické zmýšľanie. Úlohou centra je takisto pomáhať pravoslávnym cirkevným obciam (PCO) pri riešení problémov v ich regióne. Aj keď v cirkevných obciach nemá svoju samostatnú právnu subjektivitu, filantropickú službu prejavuje ako pomoc ľuďom v núdzi. Filantropia sa zapája do aktivít pri odstraňovaní škôd po prírodných katastrofách, kedy sa organizujú rôzne zbierky potravín, liekov a šatstva pre trpiacich na území Rumunska, bývalej Juhoslávie, Ukrajiny, ale aj Slovenska. V spolupráci s Filantropiou - Dom, n.o. a cirkevnými obcami sa zrealizovali letné rehabilitačno-zdravotné pobyty pre deti z postihnutých oblastí. Uvedenou činnosťou Cirkev pomáha a zároveň vychováva veriacich k humanitárnym aktivitám.

Filantropia - charitatívna a sociálna služba Pravoslávnej cirkvi na Slovensku sa v

poslednom roku viac venovala poradenskej činnosti. Taktiež sa zapojila do projektu Povodne 2004 v spolupráci s ERCSR a Evanjelickou diakoniou ako aj do projektu Rozvoj ručných prác pre azylantky.

Filantropia Prešovskej pravoslávnej eparchie v Prešove

Prešovská pravoslávna eparchia v Prešove zriadila v roku 1994 detský domov svätého Nikolaja v Medzilaborciach. V súčasnosti je detský domov rozšírený o špeciálnu materskú školu a reedukačný detský domov pre maloleté matky s deťmi. Detský domov má kapacitu 59 detí od roku 2001 do roku 2004 sa postupne pretransformoval z detského domova internátneho typu na detský domov rodinného typu. V súčasnosti tu existuje 5 SVS /samostatných výchovných skupín/. V každej skupine je umiestnených 10 - 12 detí. Sú tu dodržiavané súrodenecké vzťahy. V skupine pracujú 4 vychovávatelia z toho jedna gazdiná a samozrejme v každej SVS je aj muž.

Filantropia Pravoslávnej cirkevnej obce Svidník, n.o.

Filantropia bola zaregistrovaná v roku 1998. Účelom zariadenia sú predovšetkým všeobecne prospešné služby, poskytovanie charitatívnych a sociálnych služieb bez ohľadu na náboženskú a národnostnú príslušnosť. Podľa Zakladateľskej listiny poskytuje: organizovanie spoločného stravovania pre sociálne slabších občanov, dôchodcov a zdravotne postihnutých, podávanie jedál sociálne slabším občanom, rozšírenie služieb na obce v spolupráci s inými sociálnymi a charitatívnymi organizáciami. V mnohých prípadoch bolo jedlo poskytované aj bezdomovcom združujúcim sa v meste Svidník a okolí, ktorí nemali prostriedky na svoju obživu. V poslednom období navštevovali zariadenie aj dôchodcovia z okolitých dedín. Záujem prejavili aj niektorí starostovia, kde je väčší počet dôchodcov a ťažko zdravotne postihnutých občanov.

Tento problém bol vyriešený rozvozom jedla do jednotlivých dedín. Svoje služby ponúka v spolupráci s distribučnou službou Gréckokatolíckej charity vo Svidníku a tým umožňuje stravovanie imobilným občanom, ktorí nemôžu navštevovať vývarovňu.

Filantropia Michalovskej pravoslávnej eparchie v Michalovciach

Filantropiu zriadila Eparchiálna rada Michalovskej pravoslávnej eparchie v Michalovciach v roku 2002. Svoju činnosť vykonáva od roku 2002 v zmysle zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností. V článku 2

v Stanovách Filantropie Michalovskej pravoslávnej eparchie sa uvádza, že jej poslaním je „poskytovať charitatívnu, sociálnu, zdravotnícku a psychologicko-poradenskú službu bez ohľadu na rasu, národnosť, náboženské vyznanie, politické zmýšľanie“. V roku 2004 bol spustený projekt Komunitné centrum pre rómskych občanov, ktoré sa malo zameriavať na hygienu rómskych detí, zvýšenie vzdelanostnej úrovne formou doučovania v odpoľudňajších hodinách /čítanie, písanie/ a pod.

Na konci rokov 2004, 2005 a 2006 bol zorganizovaný predaj opotrebovaného šatstva, ktoré bolo zozbierané počas zbierok pravoslávnych cirkevných obcí v michalovskej eparchii. Za získané prostriedky boli zabezpečené darčeky k Vianočným sviatkom pre deti z detských domovov Medzilaborce, Koromľ'a, Remetské Hámre a Michalovce. Organizácia bola takisto prijímateľom asignácie 2% dane z ktorej podporovalo sociálne zariadenia v okrese Michalovce a Sobrance.

Od začiatku roka 2007 sa rozbehlo organizovanie aktívnej činnosti v rámci organizácie. Aktívnu činnosť vykonáva 8 pracovníkov, ktorí sú nápomocní pri prácach v domácnostiach prestárlych veriacich (upratovanie, pranie, žehlenie), administratíve, vybavovaní korešpondencie, správe projektov, elektronickej archivácia písomností a agendy z minulých období a ekonomickej agende, organizovaní činnosti pri charitatívnych akciách s deťmi a mládežou z detských domovov a domovov sociálnych služieb, so zdravotne postihnutými, doučovaní, víkendových výletoch, asistencii pri verejných zbierkach a organizovaní kampane 2% dane.

V marci bol úspešný projekt predložený na mesto Michalovce - *Detský letný tábor "Bez rozdielu"*. Projekt je zameraný na pomoc sociálne odkázaným deťom v meste Michalovce. Zabezpečuje letný prázdninový pobyt pre deti z detských domovov, krízových centier, siroty a polosiroty, deti z neúplných rodín, deti slobodných matiek a detí z rodín nezamestnaných rodičov nachádzajúcich sa v hmotnej núdzi. Pobyt v tábore by bol pre tieto deti bezplatný. Okrem týchto detí sa tohto tábora zúčastnia aj deti, ktoré nemajú takéto zlé sociálne zázemie a sú v celkom inej situácii. Pobyt týchto detí by bol hrađený ich rodičmi. Cieľom projektu je dať možnosť týmto sociálne odkázaným deťom radostne prežiť týždeň zo svojich prázdnin v letnom tábore, ktorý by si ináč nemohli dovoliť. Program tábora bude zameraný na prekonanie bariér medzi týmito dvomi skupinami detí a ich nasmerovanie k pocitu lásky, vzájomného porozumenia a pochopenia ako aj budovania charitatívneho cítenia u detí a ich rodičov.

V súčasnosti pripravujú na základe dotazníkov po ich cirkevných obciach ucelenú koncepciu charitatívnej a sociálnej práce ich biskupstva na programové obdobie rokov 2007-2013. Táto koncepcia vychádza z platnej legislatívy a jej úlohou bude koordinovanie poskytovania sociálnej pomoci na základe zákona č. 195/98 Z. z. v znení neskorších predpisov definovanej ako sociálna prevencia, sociálne poradenstvo, sociálno-právna ochrana a sociálne služby na ich farnostiach. Pripravujú projekt chráneného bývania a sociálneho rehabilitačného centra, ktoré by sme v spolupráci s Košickým samosprávnym krajom chceli zrealizovať v priestoroch bývalého kaštieľa v Strážskom. Cieľom tohto projektu je zrekonštruovať a uviesť do prevádzky objekt bývalého kaštieľa v meste Strážske. Objekt by mal slúžiť pre poskytovanie sociálnych služieb, vzdelávanie, ekumenickú a administratívnu činnosť.

Centrum "CHARITAS" by malo poskytnúť chránené bývanie vyššieho štandardu a sociálne rehabilitačné stredisko pre klientov celoročne. Sociálno-rehabilitačné stredisko by okrem klientov ubytovaných celoročne v chránenom bývaní poskytovalo svoje služby formou denného stacionára aj iným klientom.

V spolupráci s Prešovskou univerzitou, plánujú v zrekonštruovaných objektoch otvoriť aj externú formu štúdia v akreditovanom študijnom odbore sociálna práca (detašované pracovisko Pravoslávnej bohosloveckej fakulty PU v Prešove). Súčasťou centra a rehabilitácie by mala byť aj duchovná služba v ekumenickom duchu. Jednotlivé spoločenské, bohoslužobné, učebné a účelové priestory rehabilitačného centra a detašovaného pracoviska možno využiť aj na ekumenické a vedecké aktivity, čím by mesto nadobudlo význam aj v medzinárodnom kontexte (Správa z Filantropii pravoslávnej cirkvi v Michalovskej eparchie, 2007).

4 Reformovaná kresťanská cirkev

Zrodila sa zo švajčiarskej reformácie. Základom viery a zbožnosti reformovaných je sv. Písmo. Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku má spojenie so svetom cez svetový reformovaný zväz, Svetovú radu cirkvi a Konferenciu európskych cirkví. Napriek tejto na viazanosti na reformované spoločenstvá a cirkvi vo svete je samostatnou - nezávislou cirkvou. Základnou jednotkou ja cirkevný zbor, na čele ktorého stojí farár. Farnosť je reprezentovaná presbyteriôm a kurátorom. Farár a kurátor tvoria predsedníctvo zboru. Niekoľko cirkevných zborov sa združuje do seniorátu, so seniorom, seniorátnym kurátorom a seniorátnou radou. Zastupiteľské seniorátne zhromaždenie sa schádza raz v roku. Riadiacim orgánom v cirkvi je synodná rada, zákonodarným orgánom synoda. Biskupský úrad Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku má sídlo v Komárne. Používajú Heideberský katechizmus - II. helvétskeho vierovyznania.

Diakónia – pomoc a služba chudobným a chorým

Ako uvádza Katarína Chovanová (2007) vo svojom príspevku Diakonická a ekumenicko - misijná služba Reformovanej kresťanskej cirkvi, ktorý bol prednesený na vedeckom sympóziu Človek v núdzi v Košiciach diakonia v Reformovaných kresťanských cirkevných zboroch na území KSK sa zvyčajne vykonáva individuálne podľa aktuálnych potrieb. V osobných kontaktoch alebo prostredníctvom duchovného sa veriaci dozvedia o telesných či duchovných potrebách núdznych a vždy je niekto naporúdzi, kto je ochotný pomôcť.

Okrem toho kresťanské zbory pomáhali v uplynulých rokoch pri záplavách v Rumunsku, Maďarsku a na Ukrajine. Zbierku najpotrebnejších vecí vlastnou dopravou odniesli na určené miesto.

Pomoc postihnutým leprou

Dnes je na svete nad 10 miliónov evidovaných chorých na lepru. Podľa údajov z januára 2007 ročne zaregistrujú asi 800 tisíc nových onemocnení. V súčasnosti sa lieči okolo jedného milióna ľudí a je asi 23 milióny tých, čo sú síce vyliečení, ale ostali postihnutí.

Celosvetové ústredie Medzinárodnej Kresťanskej Misie Lepry (TLM) je v Londýne a centrum pre strednú Európu je v Budapešti. Na Slovensku túto službu koná centrum v Komárne. Misia v 40 štátoch sveta lieči, resp. ošetruje mnoho 100 tisíc malomocných. Túto, na celom svete rozšírenú činnosť podporujú nespočetné malé miestne skupiny modlitbami

a rôznymi príspevkami. Aj naše Slovenské Kresťanské reformované zbory pomáhajú napr. nemocniciam a táborom lepry v Rumunsku v Tichilešti, v Estónsku v Talíne, na Ukrajine a v bývalom Sovietskom zväze, ďalej v Nepále v Anandabade, ale posielajú balíky aj do Indie a Laosu. Do tejto služby sú zapojené aj niektoré kresťanské zbory reformovanej cirkvi na Východe. Zvlášť aktívny je kresťanský zbor v Košiciach.

Náplňou tejto formy diakonie je propagačná činnosť TLM a organizovanie zberu vecných a finančných darov, ktoré sa zasielajú do Komárna. Vecným darom je všetko to, čo potrebuje každá nemocnica: lekárske plášte, nohavice, posteľné prádlo, uteráky a pod. Samozrejme, aj hygienické a čistiace potreby, ale tie sa radšej zasielajú vo financiách, lebo ich doprava poštou do zahraničia znamená zvýšené výdavky, tam za to kúpia viac. Už dlhodobo sú od nás žiadané prikrývky, obvazy a papuče. Ich zhotovovanie tvorí dominantu našej služby.

Prikrývky zhotovujú pletením či háčkovaním a to s hladkým, hráškovým či ryžovým vzorom. Môže sa využiť každá priadza každej kvality a farby. Pletú a zošívajú ich dobrovoľníci. Prostredníctvom ukrajinských teológov z Univerzity J. Selyeho v Komárne bola vznesená požiadavka zhotovovať papuče pre Astrachánsku nemocnicu. Jedna sa o papuče, ktoré by sa používali na obviazané nohy postihnuté leprou. Od r. 2005 bola vybratá najvhodnejšia vzorka a spolupráca pokračuje. Obvazy požadovaných rozmerov sa už dva roky pletú obojstranne hladko zo Sněhurky či zo Školskej priadze, lebo neobsahujú umelé vlákno. Tu sa vyváraajú a používajú aj 2 roky.

K 1. máju 2007 bolo z Košíc do Komárna zaslaných 6 ks uterákov, 24 ks prestieradiel, 94 párov papúč, 110 ks prikrývok, 1 háčkovaná prikrývka, 67 ks pletených obvazov, 16 ks elastických obvazov, 2 vrecia kúpených obvazov, 35 ks lekárskeho plášt'ov a 38 okuliarov. To všetko darovalo 102 jedincov aj kolektívov. Mnohé médiá (Denník Korzár, rozhlas Regina a Lumen, Slovenská televízia) pomáhali propagovať túto prácu pre Misiu Lepra.

Kresťanskosť Misie Lepra spočíva aj v tom, že pri liečení a ošetrovaní chorí oslovení praktickou láskou po vyliečení sami šíria radostnú zvesť a zostávajú v nemocniciach ošetrovať chorých ako kresťania (Chovanová, 2007).

5. Ústredný zväz židovských náboženských obcí

V súčasnosti existuje v židovstve individuálna a inštitucionálna forma pomoci druhému v núdzi. Židovské komunity si vytvárali fondy bezziskovej finančnej pomoci, z ktorých poskytovali návratné pôžičky potrebným. Tieto fondy v komunitách sú vedené tromi vážnymi členmi komunity dobrovoľne. Pomoc sa poskytuje aj keď mladý pár potrebuje zariadenie do svojho prvého bytu. Keď sa rodina alebo osoba dostane do finančnej tiesne, má právo sa obrátiť na komunitu alebo jednotlivcov so žiadosťou o pomoc. Aby sa človek nezahanbil, robí sa to niekedy anonymne, prostredníctvom dvoch dôveryhodných ľudí, ktorí požiadajú o pomoc pre ich známeho alebo neznámeho. Aj v židovských komunitách na území KSK a PSK funguje táto forma pomoci. Pretože počty príslušníkov židovských komunít sú nízke, nie je možné aby poskytovali charitatívno-sociálnu činnosť vo väčšom rozsahu a organizovane.

Podľa židovského náboženstva má každý človek povinnosť pomôcť druhému, ktorý je v núdzi. Túto pomoc regulujú v židovskom náboženskom zákone viaceré pravidlá. Ich základom je Tóra, ktorá tiež zaistuje, aby sa pomoc druhému, dostala práve tým, ktorí sú na ňu naozaj odkázaní. Na Tóru nadväzuje Talmud a Halacha.

Pravidlá Tóry o pomoci druhému v núdzi

Tóra nám káže a poučuje nás, pomáhať druhému v núdzi. Tieto príkazy sa nachádzajú na viacerých miestach Tóry, ktoré zohľadňujú všetky možné životné situácie ľudí. Za všetky tu uvedieme len niekoľko príkladov:

V piatej knihe Mojžišovej 15,7-8 čítame : „Ak sa niekto z tvojich bratov stane chudobným v nejakom bydlisku tvojej krajiny, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh, nezatvrdíš si srdce a nezatvoríš ruku, lež otvoríš ju chudobnému a požičiaš mu, čoho má nedostatok.“

Viacero príkazov o pomoci chudobným obsahuje Levitikus 25 obsahuje. Verš 35 prikazuje: „Ak niektorý z tvojich bratov pri tebe ochudobnie a bude sa k tebe utekať o pomoc, pomáhaj mu – konvertitovi ako aj domácemu – tak, aby mohol pri tebe žiť.“

Naša povinnosť pomôcť druhému nie je obmedzená len na jeho peňažnú podporu, ale sa týka aj ochrany jeho majetku. Napríklad máme byť nápomocní pri zložení bremena z osla, ako o tom hovorí Ex. 23,4 a 5, i keď je to zviera nášho nepriateľa: „Keď natrafíš na býka alebo osla, čo sa zatúlal tvojmu nepriateľovi, prived' mu ho naspäť! Ak zbadáš, že osol tvojho nepriateľa padol pod svojím bremenom, neobídeš ho, ale pomôžeš mu ho zdvihnúť spolu s ním.“

Ďalšiu oblasť pomoci druhému chudobnému zahŕňa piata kniha Mojžišova 24,19 „Keď budeš kosieť obilie na svojom poli a zabudneš tam snop, nevráť sa vziať si ho, ale nechaj ho konvertitovi, sirote a vdove, aby ťa Pán, tvoj Boh, požehnal v každom podujatí tvojich rúk.“ Týmito príkazmi sa zaoberá aj Ex. 23,10 – 11 „Šesť rokov budeš osievať svoju pôdu a zbierať svoje obilie a v siedmom (roku) ju necháš ležať úhorom a neobrobíš ju, nech sa z nej živí chudobní tvojho národa, a čo zostane, nech spasú poľné zvieratá. To isté urobíš so svojou vinicou a so svojím olivovým (sadam). Šesť dní budeš pracovať, v siedmy deň zachováš sobotu, aby si odpočinul tvoj býk a osol a oddýchol syn tvojej slúžky a konvertita.“

Myšlienky Talmudu o pomoci druhému v núdzi

Babylónsky Talmud vznikol pred 2400 rokmi. O niečo neskôr vznikol aj pôvodne ústne odovzdávaný jeruzalemský Talmud. V priebehu 2. – 6. storočia nášho letopočtu, boli tieto ohromné diela (jeruzalemský Talmud má 39 traktátov a babylónsky 63) dané do písomnej podoby. Talmud vysvetľuje príkazy a zákazy podrobne. Duch a štýl rozmyšľania talmudických mudrcov vyjadríme nasledujúcimi dvoma príbehmi:

Rabi Tarfon bol bohatý človek. Hovorilo sa o ňom, že nie je naklonený milodarom chudobným. Stretol slávneho rabína Akivu. Chcel mu vyjadriť svoju úctu, a preto sa ho spýtal, či by prijal od neho dar bývať v domoch, ktoré rabi Akiva by pre neho kúpil. Rabi Akiva súhlasil a dostal od rabiho Tarfona 4000 dinárov. Rabi Akiva týchto 4000 dinárov rozdal chudobným mudrcom. Po určitej dobe sa znova stretli. Rabi Tarfon sa pýtal rabi Akivu: „Kde sú tie domy, ktoré si kúpil za moje peniaze?“ Rabi Akiva ho vzal za ruku, zaviedol ho do učebne a ukázal mu žiaka, ktorý mal v ruke knihu Žalmov (Tehilin). Žiak čítal z knihy, a keď došiel k žalmu 112:9 čítal: „Rozdeľuje a dáva chudobným, jeho dobročinnosť potrvá naveky a jeho moc a sláva budú stále rásť.“ Rabi Akiva mu povedal: „To je ten dom, ktorý som ti kúpil.“ Nato rabi Tarfon vstal a pobožkal rabi Akivu s úctou. A povedal: „Ty si môj učiteľ, ty si môj priateľ.“ A dal mu ďalšie peniaze na podporu chudobných.

Typická ukážka z Talmudu, týkajúca sa pomoci druhému v núdzi sa nachádza v traktáte Baba Batra 11a. Hovorí sa v nej o Benjamínovi Spravodlivom, ktorý mal na starosti charitatívnu pokladnicu. Raz sa na neho obrátila o pomoc jedna chudobná žena. Bolo to v neúrodnom roku, preto odpoveď Benjamína Spravodlivého znela: „Na moje čestné slovo, že pokladnica je prázdna.“ Ona stručne reagovala: „Keď mi nepomôžeš, tak jedna žena a jej sedem detí zomrú hladom.“ Benjamín Spravodlivý ju živil zo svojich peňazí. A stalo sa, že vážne ochorel a umieral. I obrátili sa služobní anjeli na Všemohúceho: „Veď Ty si povedal, že kto zachráni jednu dušu z Izraela, ako keby zachránil celý svet. A Benjamín Spravodlivý, ten,

ktorý živil ženu a jej sedem detí, zomiera v takomto mladom veku?“ Všemohúci zrušil rozsudok smrti Benjamína a daroval mu ešte 22 rokov života.

Halacha a charita

Pomoc druhému v núdzi nezostáva len na papieri. Jej praktickým napĺňaním sa zaoberajú náboženské zákony – halacha – ktoré je povinný dodržiavať každý žid.

Dôležitým dielom je „Šulchan Aruch“ (po slovensky Prestretý stôl) Jozefa Kara a jeho stručný výťah, ktorý sa nazýva „Kicur Šulchan Aruch.“ Paragraf 33 Kicur Šulchan Aruch hovorí: „Aj chudobný, ktorý žije z almužny je povinný z toho, čo dostáva, dať almužnu, lebo jeho málo sa počíta tak, ako veľa bohatého.“ V ďalšej časti tohto paragrafu sa píše o povinnosti dať desatinu zo zisku na almužnu po odrátaní výdavkov na svoju domácnosť. A v ďalšej časti sa pokračuje: „Človek nemá dať na almužnu viac, ako 20% zo svojho zisku, aby sa nedostal do situácie, že on bude odkázaný na podporu. Ale keď človek odchádza z tohto sveta, má dovolené darovať tretinu majetku ako almužnu. Pod týmto pojmom dnes rozumieme napríklad aj charitu.

Každý, kto dáva almužnu, nemá to robiť s nevhodným výrazom tváre (napríklad tváriť sa povýšenecky) ani v tom prípade, ak dal chudobným veľký dar. Halacha prikazuje, že naozaj chudobného nemožno poslať preč s prázdnu rukou. Postup darovania je nasledovný: najprv dostávajú synovia, ktorých už nie je povinný otec živiť. Po nich idú chudobní jeho domu, potom nasledujú chudobní jeho mesta a po nich ostatní. Ak je to almužna, má sa dávať anonymne (Steiner, 2006).

Aktivity židovskej obce v Košiciach

JAD SARA (Yad Sarah) je izraelská dobrovoľnícka humanitárna organizácia s viac ako 6000 dobrovoľníkmi založená pred 30. rokmi. Časť finančných prostriedkov predovšetkým na réžiu a na platby zamestnancov jej poskytuje štát. Platení zamestnanci Yad Sarah však predstavujú len malú časť členov organizácie ale drvivú väčšinu tvoria dobrovoľníci. O tom v akej výške by mohol byť tento projekt financovaný mestom Košice a VUC je zatiaľ v štádiu uvažovania. Zamestnanci a dobrovoľníci Yad Sarah vytvárajú spektrum domácich a obecných služieb pre kohokoľvek, kto potrebuje pomocnú ruku, či už dočasne alebo na dlhšiu dobu. Okrem iného sprostredkováva chorým a invalidom liečebné pomôcky, vozíky pre invalidov, polohovateľné postele, inhalačné prístroje, a pod. Táto organizácia bola založená v Jeruzaleme dobrovoľníkmi a dnes pôsobí skoro v každom meste a v každej dedine v Izraeli, pričom slúži

nielen židom, ale aj moslimom a iným núdzným bezplatne. V roku 2006 poskytla pomoc vyše 280 000 občanom a ušetrila pre štát 320 miliónov dolárov.

Systém služieb je dokonale prepracovaný, takže v súčasnosti oddelenie vonkajších vzťahov Yad Sarah pomáha pri implementácii projektov v nasledujúcich krajinách: Rusko, Kamerun, Angola, Uzbekistan, Jordánsko, Južná Kórea, Južná Afrika, El Salvador a Turecko. Časť modelu Yad Sarah je uplatňovaná podľa potrieb a špecifik danej krajiny (Cengel, 2007).

6. Ostatné cirkvi a náboženské spoločenstvá

Cirkev bratská

Cirkev bratská je zväzkom samostatných zborov v Slovenskej a Českej republike. Patrí medzi malé protestantské cirkvi vyznávačského typu. Základným spoločenstvom v Cirkvi bratskej je zbor. Zbory sa riadia spoločnou ústavou, vyznaním viery, vnútro cirkevným poriadkom s kongregačno - presbyterným usporiadaním a uzneseniami cirkevnej konferencie (Halža, 2001).

Sociálna práca Cirkvi bratskej v Košiciach

Ako vo Správe uvádza Pavol Halža (2007) zbor Cirkvi bratskej nevykonáva sociálnu prácu pod samostatnou organizáciou, či už občianskou alebo neziskovou. Sociálna práca sa vykonáva na báze dobrovoľnosti, a to prácu s rómskymi deťmi, sporadická pomoc pre bezdomovcov a starostlivosť v rámci zboru o potrebných a v núdzi nachádzajúcich sa veriacich a priateľov zboru.

Apoštolska cirkev

Apoštolská cirkev na Slovensku je cirkev s kongregačno-presbyteriálnym zriadením. Základnou jednotkou cirkvi je zbor, ktorý spravuje zborová rada. Cirkev ako celok je spravovaná uzneseniami celo cirkevnej konferencie.

Sociálna práca zboru Apoštolskej cirkvi v Košiciach

Zbor má pozitívny postoj k rómskemu etniku v meste. Aj z toho dôvodu usporiadali stanové misie na jednotlivých sídliskách, ktoré oslovili značnú časť Rómov. Už niekoľko rokov sa rozdáva Vianočné detské balíčky cca 5.000 – 7.000 ks v spolupráci zo zahraničnou misiou do detských domovov, na Luník IX do školy pre deti, do sociálne slabších rodín, do niekoľkých menších rómskych osád, do väznici v Šaci. Ich ďalšou službou je výpomoc noseného, ale kvalitného šatstva sociálne slabším rodinám na Luníku IX, do väznice v Šaci pri prepustení z výkonu trestu poskytujú oblečenie tým, ktorí ho nemajú. Sociálnu prácu v teréne vykonávajú najmä v niekoľkých rómskych osadách. Pripravujú kurzy varenia pre rómske dievčatá na Luníku IX. Vyučovanie pre vstup do manželstva vykonávajú pre rómske páry na Luníku IX, v rámci pôsobnosti ich cirkevného zboru a tiež v rómskych osadách. Niekoľkí pracovníci – členovia zboru AC pracujú v sociálnej oblasti v občianskom združení „Otcove

srdce" v detských domovoch vo Vyšnej a Nižnej Kamenici, v Ždani, Červený breh, Košická Nová Ves, Hostovice a v detskom domove na Urálskej. Dobre spolupracujú v krízovom centre – Ohrozené matky s deťmi na Alejovej. Vedenie zboru vedie svojich členov na osobnej úrovni k súcitnosti a k spolupatričnosti v sociálnej oblasti každodenného života (Sociálna práca zboru Apoštolskej cirkvi v Košiciach, 2007).

„Zbor je od r. 1997 zriaďovateľom Domova sociálnej starostlivosti "Bétel". Zariadenie ústavného charakteru poskytuje služby pre mentálne a fyzicky postihnutých dospelých ľudí s kapacitou 10 miest s celoročným aj týždenným pobytom“ (Liba, 2001, s.11).

Bratská jednota baptistov

Bratská jednota baptistov (ďalej BJB) je kresťanským spoločenstvom samostatných baptistických cirkevných zborov na území Slovenskej republiky, ktoré sa dobrovoľne združili za účelom vzájomnej spolupráce. Baptisti vyznávajú, že každý kresťan má byť misionárom. Je Kristom povolaný svedčiť iným o svojej viere a aktívne sa podieľať na šírení Kristovho evanjelia po celom svete. Misiu chápu ako evanjelizáciu spojenú so sociálnou starostlivosťou. Božiu lásku ľudstvu vyjadrujú aj záujmom o potreby ľudí. Každý člen zboru je nejakým spôsobom pozvaný do univerzálnej spasiteľnej akcie Božej lásky, ktorá v ceste za človekom presahuje i hranice samotnej cirkvi. Baptisti preto prijímajú akúkoľvek službu orientovanú na spravodlivosť, sociálnu starostlivosť, zmierenie, vzdelávanie a pokoj vo svete.

Bratská jednota baptistov rozvíja misijnú a sociálnu prácu ako životnú odpoveď na evanjelium Ježiša Krista a uplatňuje novozmluvné princípy v živote spoločenstva. Za tým účelom: vytvára podmienky pre všestrannú spoluprácu baptistických zborov v rámci SR, ako aj s baptistickými zbormi v cudzine v oblasti misie, vzdelávania, diakonie, edičnej činnosti a pod.; teologické štúdium, ekumenickú spoluprácu, kontakt so štátnymi orgánmi a verejnosťou. Upevňuje vedomie spolupatričnosti a solidarity medzi zbormi a jednotlivcami v rámci BJB. Zabezpečuje vzájomnú komunikáciu a výmenu informácií o živote a práci baptistov u nás i vo svete prostredníctvom vzájomného zdieľania, spoločných vzdelávacích konferencií a iných aktivít (Register organizácií zameraných na duchovné ciele na Slovensku, 2006).

Sociálna práca Bratskej jednoty baptistov v Košiciach

V Košiciach k ich aktivitám v oblasti sociálno-charitatívnej činnosti patria pravidelné návštevy miestneho košického Nápravno-výchovného ústavu misijnými pracovníkmi cirkvi. Ďalej vianočné, či veľkonočné koncerty konané nie len v tomto väzenskom zariadení, ale aj v

Ústave pre postihnutých na Opátskom, či Domove dôchodcov v Barci a na Garbiarskej ulici. V rámci ich možností piesňou a slovom slúžievali aj v niekoľkých košických kasárňach. V súčasnosti začali misiu s rómskymi dievčatami na Luníku IX (Lapčák, 2001).

Evanjelická cirkev a. v.

Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku (ďalej len Evanjelická cirkev) je spoločenstvom kresťanov - evanjelikov augsburského vyznania, ktorí uznávajú za prameň viery a pravidlo života jedine Písmo sväté vysvetľované v duchu jej Symbolických kníh. Je nezávislou samosprávnou cirkvou, ktorá plní svoje poslanie a pôsobí na celom území Slovenskej republiky a na základe medzinárodných dohôd môže pôsobiť aj mimo územia Slovenskej republiky (Cirkevný ústavný zákon č. 1/1993, ktorým bola prijatá ústava ECAV na Slovensku v znení cirkevného ústavného zákona č. 4/2005).

Evanjelická diakonia

Evanjelická diakonia je stabilnou súčasťou tretieho sektora v oblasti sociálnej pomoci. Má svoje ústredie a samostatné referáty: osobitnej pomoci, zborovej diakonie, referát služieb, klinickej pastorálnej starostlivosti, medzinárodnej sociálnej práce mladých ľudí.

Ján Huba a Ján Gaspar (2006) vo Výročnej správe Evanjelickej diakonie za rok 2006 uvádzajú tieto referáty evanjelickej diakonie:

Referát osobitnej pomoci

Poslaním tohto referátu je zabezpečovať pomoc postihnutým ľuďom v mimoriadnych životných situáciách, ktoré sa vymykajú z bežného rámca spoločenských, sociálnych a zdravotných udalostí.

Referát zborovej diakonie

Cieľom je pomáhať pri vytváraní Zborovej diakonie (ZbD) v každom CZ ECAV a poradenstvom napomáhať k rozvoju diakonických aktivít v cirkevných zboroch.

Referát služieb

Zabezpečuje poradenský servis a pomoc pri riešení problémov Stredísk ED ECAV a pripravovaní projektov sociálnych, zdravotníckych a školských služieb.

Klinická pastorálna starostlivosť

Poslaním Klinickej pastorálnej starostlivosti (KPS) je duchovné sprevádzanie chorých a umierajúcich v nemocniciach a ich príbuzných.

Referát medzinárodnej sociálnej práce mladých ľudí

Poslanie referátu je pripravovať a zabezpečovať mladým ľuďom možnosť vzdelávacieho interkultúrneho výmenného pobytu za účelom: zdokonaľiť jazykové znalosti, spoznať kultúru, politiku a sociálnu starostlivosť inej krajiny; vzdelávať sa v sociálnej oblasti; vykonávať prax v sociálnej oblasti a pod.

„Evanjelická diakonia má svoj Fond rozvoja diakonie. Tento fond bol zriadený dňa 20.11.2004 na zasadnutí SRED v SED Kšinná. V roku 2006 z prostriedkov fondu podporili nasledovné projekty:

- 1) *Opatrovateľská služba v domácnosti* - Zborová diakonia CZ ECAV „Cesta nádeje“ Košice - sumou 25.000,- Sk
- 2) *Hniezdo* - Cirkevný zbor ECAV Prešov - sumou 30.000,- Sk
- 3) *Terénne a stacionárne sociálne služby* - SED Slatina nad Bebravou - sumou 44.000,- Sk“ (Huba, Gašpar, 2006, s.29).

Evanjelická cirkev poskytuje tieto služby : terénnu opatrovateľskú službu, stacionár, domov dôchodcov, domov sociálnych služieb, starostlivosť o deti a mládež, náhradnú rodinnú starostlivosť, prácu s bezdomovcami, humanitárne aktivity a dobrovoľníctvo (Služby evanjelickej diakonie, 2006).

Diakonia v cirkevnom zbore a v meste Košice

Dušan Havrila (2006) na Medzinárodnom ekumenickom sympóziu „Človek v núdzi“ v Košiciach udáva, že Zborová diakonia v Košiciach s názvom CESTA NÁDEJE bola zaregistrovaná na Štatistickom úrade SR dňa 04.04.2003.

Poslaním tejto Zborovej diakonie je poskytovať v duchu kresťanskej lásky starostlivosť na pomoc odkázaným starým, chorým – slovom a činom. Základňou pre túto činnosť sú zatiaľ dve diakonické skupiny: skupina pre návštevnú službu a skupina pre opatrovateľskú službu v domácnosti.

Diakonická skupina návštevných služieb (DS-NS).

Vyhľadáva a udržiava kontakt s členmi nášho CZ v domácnostiach a zariadeniach sociálnych služieb, ktorí sa už nemôžu zúčastňovať aktívne života zboru. Pri ich životných jubileách je návšteva prejavom úcty a záujmu o nich. Návštevná služba je zároveň pomocníkom farárom, ktorí takto získavajú informácie o potrebách svojich cirkevníkov (napr. prislúchovanie Večere Pánovej doma).

Diakonická skupina Opatrovateľskej služby v domácnosti.

Táto opatrovateľská služba vznikla ako neštátna, nezisková, príspevková organizácia, zaregistrovaná v Košickom samosprávnom kraji 03.11.2003. Poskytuje opatrovanie v domácnosti členom evanjelických cirkevných zborov, ale aj ďalším obyvateľom mesta Košíc, ktorí zmluvne potvrdia svoj záujem o opatrovateľskú službu. Zborová diakonia ako právny subjekt prijíma do zamestnania opatrovateľky so všetkými povinnosťami, vyplývajúcimi zo zamestnaneckého pomeru. Opatrovateľky sú platené podľa odpracovaných hodín zo združených finančných zdrojov, ktorých podstatnú zložku tvorí príjem z KSK, ďalej je to príspevok CZ, poplatky užívateľov služieb a milodary. Opatrovateľská služba zborovej diakonie poskytuje služby v zmysle zákona 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci, podobne ako opatrovateľky zamestnané verejnou správou. Rozdiel však spočíva predovšetkým v duchovnom rozmere s dôrazom na lásku k Bohu cez službu blížnemu. Preto sa venuje veľká pozornosť duchovnej príprave a modlitbám

Služba lásky oslovuje ľudí v konkrétnej situácii, neveriaceho i vlažného kresťana. Božia milosť nie je viazaná na hranice viditeľných cirkví a blížnym je každý, kto potrebuje pomoc. Takých ľudí pribúda oveľa rýchlejšie, ako tých z našej cirkvi, ktorí sa do služby zapájajú. Nedostatok riešia tak, že do služby prijímajú okrem sestier z iných protestantských denominácií aj z katolíckej cirkvi.

V správe pod názvom Aktivity v oblasti diakonie a ekumény v cirkevných zborech Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku v Košickom kraji (2007) sú uvedené jednotlivé cirkevné zbory, ktoré vykonávajú jednotlivé aktivity v oblasti diakonie. Vybrali sme tieto cirkevné zbory pôsobiace na území KSK.

Cirkevný zbor Opiná je strediskom ED Svetlo. Organizuje tábory pre deti zo sociálne slabších rodín a deti z detských domovov. Medzi ďalšie aktivity patrí dobrovoľnícka návštevná opatrovateľská služba, spolupráca s detskými domovmi (napr. pomoc pri hľadaní práce pre chovancov z DD, tvorivé dielne a iné), spolupráca so Školou pre hluchoslepé deti v Červenici.

Cirkevný zbor Rankovce vykonáva dlhodobú duchovnú i sociálnu prácu s Rómami, pri cirkevnom zbore je občianske združenie Pre lepší život. Jeho náplňou je sociálna pomoc, doučovanie, učenie poľnohospodárstvu a pod.

Pri Cirkevnom zbore Vyšná Kamenica sú chránené pracoviská, ktoré zamestnávajú dvoch zdravotne postihnutých.

V Pozdišovciach i v Slavošovciach vykonáva cirkevný zbor neformálnu prácu s Rómami – duchovnú, misijnú aj sociálnu.

Služba mládeže v detských domovoch

Skupinka detský domov Prakovce – projekt Hniezdo

Mladí ľudia z Evanjelického cirkevného zboru a. v. v Prešove sa rozhodli, že väčšinu svojho času prežijú s deťmi v detských domovoch. Pred ôsmimi rokmi založili Skupinku detský domov (SDD). Pod patronát si vzali prešovský Detský domov a Odborné učilište internátne v Prakovciach pri Gelnici. V roku 2006 došlo k podstatným zmenám vo forme ich služby. Dokončili projekt „Nádej v tme“, ktorý mal pripraviť chovancov OUI na odchod z ústavnej starostlivosti do reálneho života. Tento projekt podporila NDS v programe Hodina deťom. Výsledkom tohto projektu bola aj skutočnosť, že cca 10 chlapcov z OUI našlo svoj nový domov v Stredisku evanjelickej diakonie vo Veľkom Slavkove. S radosťou môžu konštatovať, že dotáciu dokázali vyúčtovať a tým projekt uzavrieť v plnej výške podpory. Celkové náklady na projekt boli cca 120 000 Sk. Zmenou zákona o ústavnej starostlivosti sa už ich návštevy OUI v Prakovciach nemohli uskutočňovať a aj preto sa vo viere pustili do projektu „Hniezdo“. Videli, že ich úsilie pomôcť týmto deťom musí pokračovať iným, praktickým spôsobom. O chlapcov sa dokáže postarať SED Veľký Slavkov, ale pre dievčatá sa také zariadenie ešte nenašlo. To bola veľká výzva a zároveň skúška pre mladých z projektu Hniezdo.

Hlavné ciele projektu:

- poskytnúť im emocionálnu pomoc,
- praktická pomoc (nájdenie práce, príprava na trh práce, pomoc pri riešení životných situácií),
- vytvorenie ochranného bývania. Pre ochranu pred ľuďmi asociálneho (toxikománia, narkománia, alkoholizmus, nikotinizmus) a antisociálneho charakteru (krádeže, vandalizmus, ublíženie na zdraví, pohlavné zneužitie).

Naplnenie týchto cieľov:

Chránené bývanie

V októbri 2006 sa im po dlhom hľadaní podarilo prenajať nezariadený byt, ktorý s veľkou pomocou členov nášho zboru, ale aj iných ľudí dobrej vôle zariadili. Dňa 12. 10. 2006 sa doň nastťahovali tri rómske dievčatá spolu s dvoma členkami ich zboru, ktoré sa striedajú po dvoch týždňoch v koordinovaní života v „Hniezde“.

Praktická pomoc

V priebehu týchto štyroch mesiacov dievčatá absolvovali kurz šitia a momentálne sa rieši otázka ich budúcej práce v krajčírskych dielni. Vykonávali pomocné práce na fare a tiež boli zamestnané v krajčírskych firmách. Od februára naplánovali program vzdelávania, ktorý bude

pozostávať z výučby slovenského jazyka, výpočtovej techniky, hudobnej výchovy, občianskej náuky a matematiky. Doteraz sa mohli naučiť mnoho praktických zručností, ktoré predtým neboli pre nich samozrejmosťou. Ako napríklad: naučili sa variť nové jedlá, piecť, samostatne nakupovať a orientovať sa v Prešove. Napláňovať a absolvovať samostatne aj obtiažnejšiu cestu mimo Prešova. Komunikovať samostatne s úradom práce, prať, upratovať, privítať a pohostiť návštevu, nakúpiť materiál a vyrobiť upomienkové predmety.

Emocionálna pomoc

Dievčatá sa aktívne zapájajú do života mládeže a zboru. Navštevujú stretnutia mládeže, dorastu ako aj nedeľné služby Božie. Každodenne sa zúčastňujú „Rodinnej komunity“, kde sa môžu zdieľať, plánovať a pýtať na všetko, čo ich trápi. Najsilnejším nástrojom sú osobné rozhovory ako návštevy iných členov zboru, ktoré prispievajú k budovaniu ich sebavedomia.. Zorganizovali aj víkend s účasťou psychologičky, ktorá s nimi viedla osobné rozhovory, spracovala ich profil a previedla aj intelligenčné testy. To by malo dopomôcť mladým tohto zboru ku skvalitneniu úsilia v ich ďalšom vedení (Blechářová, et al., str. 15).

Zoznam bibliografických odkazov

Arcibiskupský úrad. 2004. *Schematizmus košickej arcidiecézy 2004*. Košice : Vienaľa, 227 s. ISBN 80-8892-84-4.

ALEŠ, Peter. 1998. *Pravoslávna cirkev u nás*. Prešov : Světlo sveta, 93 s. ISBN 80-967801-2-3.

BLECHAŘOVÁ, Ivka, et al. 2007. Skupinka detský domov Prakovce – projekt hniezdo. In BAKALÁR, Ján, et al. 2007. *Spravodajca evanjelického a.v. cirkevného zboru v Prešove*. Roč. 12, č. 1, 36 s. OÚ-XI/27/95.

ČEPLIKOVÁ, Margita. 2005. *Štát, cirkvi a právo na Slovensku. História a súčasnosť*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 192 s. ISBN 80-7097-586-5.

ČITBAJ, František. 1995. Prešovské gréckokatolícke biskupstvo. In *Prešov. Sídlo gréckokatolíckeho biskupstva na Slovensku : pápež Ján Pavol II v Prešove 2. 7. 1995*. Prešov : Opal, s. 47. ISBN 967375-9-7.

ČAJKA, Miroslav. 1995. Prešovské gréckokatolícke biskupstvo. In *Prešov. Sídlo gréckokatolíckeho biskupstva na Slovensku: pápež Ján Pavol II v Prešove 2. 7. 1995*. Prešov : Opal, s. 47. ISBN 967375-9-7.

ČUSOVÁ, Andrea. 2006. Stolárska dielňa v Dome Charitas. In *Cesta*. roč. IV, č. 12, s. 21.

ČUSOVÁ, Andrea. 2007. CHSR – Stredisko Čirč. In *Slovenská katolíka charita*, štvrt' ročník, č. 1, s. 11.

GÁL, Vladimír. 2007 Správa o práci s dorastom a mládežou za rok 2006. In BAKALÁR, Ján, et.al. 2007. *Spravodajca evanjelického a.v. cirkevného zboru v Prešove*. roč. 12. č.1 36 s. OÚ-XI/27/95

HALŽA, Pavol. 2001. Cirkev bratská. In *Ekumena Košice 1995 – 2000*. Košice : KARNAT, 120 s. ISBN 80-968519-3-4.

JARAB, Jozef. 2006. *Vrch sv. Martina : zborník pri príležitosti sedemdesiatky J.E. mons. prof. Františka Tondru*. Levoča : MTM, 252 s. ISBN 80-89170-19-6

JURČIŠINOVÁ, Martina. 2003. Čo je to Domov Nádeje?. In *Cesta*. roč. I, č. 11, s. 15.

KUMOR, Boleslav, DLUGOŠ, František. 2004. *Cirkevné dejiny. Súčasné obdobie 1914 -2000*. Spišské podhradie : Nadácia knazského seminára biskupa Jána Vojtašáka, 757 s. ISBN 80-89170-09-9.

KUFFA, Štefan. 2006. Hospic sv. Alžbety v Ľubici – miesto nádeje. In *Slovenská katolícka charita*. č. 2/2006

KVASNIČKOVÁ, Jana. 1995. *Rehole včera a dnes - vo svete i u nás*. Bratislava, 190 s. ISBN 80-88717-06-X.

KOLBÍKOVÁ, Marianna. 2004. Dom sv. Anny v Starej Ľubovni (GKDCH). In *Slovenská katolícka charita*. č. 2./2004

KOVÁČ, Jozef. 2007. Dom Charity Gelnica a Švendlár. In *Charita*. 2/2007

LAPČAK, Michal. 2001. Bratská jednota baptistov. In *Ekumena Košice 1995 – 2000*. Košice : KARNAT, 120 s. ISBN 80-968519-3-4.

LIBA, Ján. 2001. Apoštolská cirkev na Slovensku. In *Ekumena Košice 1995 – 2000*. Košice : KARNAT, 120 s. ISBN 80-968519-3-4.

MIDLÍKOVÁ, Nikolaja. 1995. Gréckokatolícka diecézna Charita. In *Prešov. Sídlo gréckokatolíckeho biskupstva na Slovensku : pápež Ján Pavol II v Prešove 2. 7. 1995*. Prešov : Opal, s. 17. ISBN 80-967375-9-7.

MICHALČÍKOVÁ, Katarína. 2004. Charitatívno-sociálne centrá SKCH – pomoc ľuďom v núdzi. In *Slovenská katolícka charita*. štvrt' ročník, č. 1, s. 6.

MERELL, Ján. 1963. *Malí bohovědný slovník*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 387 s.

Resocializačný systém „Cesta k domovu“. In *Cesta*. 2004. roč. II, č. 3, s. 2.

SZÉKELY, Gabriel, MESÁROŠ, Anton. 1997. *Gréckokatolíci na Slovensku*. Košice : Slovo, 89 s. ISBN 80-85291-5.

ŠARKAN, Martin at al. 2004. Charita pomáha deťom. In *Slovenská katolícka charita*, č. 2/2004.

VALIČEK, Peter. 2004. Kahan. In *Cesta*. Roč. II, č. 3, s. 12.

BOMBOVÁ, Eva : *V Košiciach sa kresťania v rámci kampane Plamienková štafeta starali o bezdomovcov*. 2008. [online]. Aktualizované 8. januára 2008. [cit. 2008-1-15]. Dostupné na WWW : < <http://cs.christiantoday.com/article/v-kosiciach-sa-krestania-v-ramci-kampane-plamienkova-stafeta-starali-o-bezdomovcov/10105.htm>>.

Gréckokatolícky apoštolský exarchát v Košiciach : História gréckokatolíckeho apoštolského exarchátu v Košiciach. 2007 [online]. Košice : Gréckokatolícky apoštolský exarchát Košice. Aktualizované 4. marca 2007. [cit. 2007-8-6]. Dostupné na WWW : < <http://www.exarchat.rcc.sk/2historia.htm>>.

Gréckokatolícky apoštolský exarchát v Košiciach : Gréckokatolícka apoštolská exarchátna charita. 2007 [online]. Košice : Gréckokatolícky apoštolský exarchát Košice. Aktualizované 4. marca 2007. [cit. 2007-8-6]. Dostupné na WWW : < <http://www.exarchat.rcc.sk/6charita.htm> >.

Náboženský dialóg : Register organizácií zameraných na duchovné ciele na Slovensku. 2007. [online]. Aktualizované. [cit. 2007-11-2]. Dostupné na WWW: < <http://www.nabozenskydialog.net/clovek-duchovno-register/register-roznych-organizacii-zameranych-na-duchovne-ciele-na-slovensku>>.

Služby evanjelickej diakonie. Evanjelická diakonia ECAV na Slovensku. 2006 [online]. Aktualizované. [cit. 2007-10-23]. Dostupné na WWW: < http://www.diakonia.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=42&Itemid=18>.

Spoločnosť sociálnych sestier : Blahoslavená Sára Salkaházi - socialna sestra. 2006. [online]. Aktualizované 23. 12. 2006. [cit. 2007-10-25]. Dostupné na internete : <
<http://www.salkahazisara.com/sssk.sk.html>>.

Pramene

Archív ABÚ: MONS. ALOJZ TKÁČ, arcibiskup: Pastiersky list na 4. adventnú nedeľu 2004.

BOUMIS, Panagiotis I. 1997. *Kánonické právo Pravoslávnej cirkvi*. Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta PU, 243 s. ISBN 80-88885-21-3.

CINGEL, Peter. Informácie poskytol poslanec miestneho zastupiteľstva v Košiciach dňa 22. 10. 2007

Gréckokatolícka diecézna charita. 2007. *Výročná správa 2006*. Prešov : GDCH, 35 s.

GURKA, Stanislav. 2006. SED Veľký Slávkov. In HUBA, Ján, GASPAR, Ján. *Výročná správa Evanjelickej diakonie za rok 2006*. s. 19

HALŽA, Pavol. 2007. Správa od Cirkvi bratskej. Interný materiál Cirkvi bratskej..

HAVRILA, Dušan. 2006. Evanjelická diakonia v službe zachovania dôstojnosti človeka v núdzi. In *Človek v núdzi : zborník príspevkov z medzinárodného ekumenického vedeckého sympózia konaného na Teologickej fakulte Katolíckej univerzity v Košiciach dňa 3. mája 2006*. Košice : Seminár sv. Karola Boromejského, s. 193 – 200. ISBN 80-89138-56-X.

HUBA, Ján, GASPAR, Ján. 2006. *Výročná správa Evanjelickej diakonie za rok 2006*. 32 s.

CHOVANOVÁ, Katarína 2007. Diakonická a ekumenicko - misijná služba Reformovanej kresťanskej cirkvi. Prednáška prednesená na medzinárodnom ekumenickom vedeckom sympóziu Človek v núdzi konaná na Teologickej fakulte Katolíckej univerzity v Košiciach dňa 26.apríla 2007.

Interný materiál Apoštolskej cirkvi. 2007. Správa o sociálnej práci zboru Apoštolskej cirkvi v Košiciach. s. 1.

Interný materiál Pravoslávnej cirkvi. 2007. Správa z Filantropii pravoslávnej cirkvi v Michalovskej eparchie, s.3.

Interný materiál Rímskokatolíckej cirkvi. 2007. Správa o činnosti Arcidiecéznej charity v Košiciach zo dňa 15.10.2007.

Interný materiál Rímskokatolíckej cirkvi. 2007. Inštitút Krista Veľkňaza. Žakovce, s.18.

JÁN PAVOL II. *Codex canonum ecclesiarum orientalium*. Zákoník východných cirkví vyhlásený 18.10.1990, pracovný preklad urobený pre potreby kňazov študentov Gréckokatolíckej bohosloveckej fakulty v Prešove 1999.

Kódex kánonického práva, latinsko - slovenské vydanie, Konferencia biskupov Slovenska, Trnava : SSV.1996, kán 710, s. 893, ISBN : 80-7162-061-0.

TOMKO, Vladimír. 2006. Správa o činnosti Gréckokatolíckej apoštolskej exarchátnej charity so sídlom v Košiciach a jej súčasti - Opatrovateľskej služby v rodinách – charitatívnej služby za rok 2006. Košice : Gréckokatolícka apoštolská exarchátna charita, 7 s.

Slovenská katolícka charita. 2006. *SKCH blízko pri človeku aj v roku 2005. Ročenka SKCH 2005*. Bratislava : Sekretariát SKCH a Vydavateľstvo Don Bosco, 36 s.

STEINER, Josii. 2006. *Židovské spoločenstvo*. In *Človek v núdzi : zborník príspevkov z medzinárodného ekumenického vedeckého sympózia konaného na Teologickej fakulte Katolíckej univerzity v Košiciach dňa 3. mája 2006*. s. 149-154. ISBN 80-89138-56-X.

Stanovy Spolku sv. Vincenta de Paul na Slovensku registrované na MV SR dňa 31.1.1995 reg.č. VVS/1-900 10328.

Stanovy Kongregácia sestier Božského Vykupiteľa z roku 1991.

Stanovy Filantropie michalovskej pravoslávnej eparchie v Michalovciach zo dňa 15.02.2002.

STARCOVÁ, Iveta. Metropolitná rada Pravoslávnej cirkvi, Bayerová 8, 080 01 Prešov.
10. Jún 2007. Osobná komunikácia.

Zákon č. 308/1991 Zb.z. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností.

Zákon NR SR č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci.

Základná zmluva medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou, podpísaná 24. novembra 2000 a ratifikovaná 15. decembra 2000.

Ústava ECAV : Cirkevný ústavný zákon č. 1/1993, ktorým bola prijatá ústava ECAV na Slovensku v znení cirkevného ústavného zákona č. 4/2005. Ústava nadobudla účinnosť dňa 1. januára 1994, jej novelizácia je účinná od 1. decembra 2000. [online]. Aktualizované 25. februára 2007. [cit. 2007-12-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.vdecav.sk/buvd/web/sk/index.jsp?id=50185>>.